LIETUVIŲ

DIENOS

JŪRATĖ NAUSĖDAITĖ - ANN JILLIAN TV FILMŲ AKTORĖ

LITHUANIAN DAYS

APRIL 1982

1982 M. BALANDŽIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1982, Balandis Nr. 4 (323)
April, 1982 No. 4 (323)

Eina XXXII metai
Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukiamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku.

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 **Single Copy $2.00**

Prenumerata $20.00 metams — Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year — Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRŠELIAI/COVERS

FRONT COVER

JURATE NAUSEDAITE-ANN JILLIAN

Jurate Nausedaite-Ann Jillian was born January 29, 1950, in Cambridge, Mass., where her parents Juozas and Margarita Nauseda were residing after fleeing from Russian occupation of Lithuania. At the age of four she started taking piano lessons, showing unusual musical talent even earlier. The family moved to Los Angeles in 1955, where she started her schooling at Micheltorena kindergarten, and later finished the fourth grade. She continued her education at St. Mel's and later at St. Louisville High School.

Ann started to attend the American School of Dance in L.A. at the age of 7, at the same time continuing piano lessons at the same school. All teachers noticed Ann's talent and prophesied a great future in the theater.

The first time Ann appeared on television at the age of seven, a talent scout spotted her in a classroom and asked her to sing. Ann belted out "Tammy" with gusto and feeling. After that she started to appear in Western shows, commercials. Her big part came at the age of 10, when Walt Disney cast her in a role of Bo-Peep in the movie "Babes in Toyland." Next, at the age of 12, came a big part with Rosalind Russell, Karl Malden and Natalie Wood in "Gypsy" as Dainty June. Later came good acting parts in television shows: "Disney World of Color," "Kojak," Bob Hope Chrysler Theater, "Hazel," "Partridge Family," "Ben Casey," "Off We Go," "The Love Boat," "The Doc Severinson Show," "America at Play."

She has appeared in numerous stage plays: "Words and Music," "Guess What Happened On the Way to the Forum," "Anniversary Waltz" and "Sugar Babes," with Mickey Rooney and Ann Miller, which was a great success. She has performed in England, in London, Birmingham, Leicester, Liverpool, Edinburg, as well as in Melbourne, Australia.

She appeared as Sassy Cassy in the series, "It's A Living"; also with Bob Hope on his special show. Ann co-starred with Perry Como on his Easter special, taped in Mexico.

Her newest role as Mae West in the movie of the same name has given her the opportunity to show her versatility as singer, dancer and great actress. After all this—the sky is the limit for Ann.

Ann Jillian has prepared a pilot for her comedy series "The Rainbow Girl," based on the life of a Lithuanian family.

BACK COVER

Ann Jillian Mae West vaidmenyje filme "Mae West".

Filme "Mae West" pagrindinė artistė Ann Jillian viliojančiai šoka ir vienuolika kartų dainuoja. O. žavioji jaunyste, kas galėtų atsilaikyt

Iš filmo "Mae West", 1982 m.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Psl.

Parapija—mūsų religiniai ir tautiniai namai 3
Onutė Jūratė Nausėdaitė—Ann Jillian jau filmų žvaigždė. Reportažas Algio Gustaičio 4
Jaunimo dailės premija 6
Juratės Nausėdaitės nuotraukos 7
V. Šimkaus 75 m. sukaktis —V.B. 8
Lietuva kryžiuočių kronikose, Dr. Liūda Allsen 9
Ilona Brazdžionienė—lietuviško meno kelyje, A. Gustaitis 12
Nuotraukos iš Clevelando, V. Bacevičius 13
Būtenybė sustabdyti savitarpio grumtynes, J. Prunskis 14
Studijų savaitė Europoje, M. Bajorinas 14
Grynas Beržynas, Pranas Visvydas 15
Balandžio monologas, Prano Visvydo eilėraštis 15

ENGLISH SECTION

Jurate Nausedaite-Ann Jillian 2
Interview With Lithuanian Industrialist Gasparas Kazlauskas, by Ruta Skirius ..16
Lithuanian Independence—A Third Road 18
Mikhail Suslov—The Second Hagman of Lithuania 19
Baltic Appeal for Nuclear Free Zone 20
Confiscated Work Reviewed in Lithuanian Samizdat 20
KGB Deputy Chief Attacks Religious and Patrotic Movement 21
The Darius-Girenas Stamp 21

PRAŠOME ATNAUJINTI

"Lietuvių Dienas" 1982 metams

Prenumeratos kaina $20.

(Kanadiškais doleriais $25)

4364 Sunset Bld., Los Angeles, CA 90029

Tautos Fondo suvažiavimo dalyvių dalis. Iš k.: A. Vakselis, Tautos Fondo tarybos pirm.; dr. K. Bobelis, VLIKo valdybos pirm.; A. Simutis, Liet. gen. konsulas; J. Giedraitis, Tautos Fondo valdybos pirm.
Foto L. Tamošaitis

Participants at the Lithuanian National Foundation convention. From left: A. Vakselis, chairman of the Board of the Lithuanian National Foundation; Dr. K. Bobelis, VLIK president; A. Simutis, Lithuanian Consul Generl; J. Giedraitis, president of the Lith. Nat'l. Foundation.

Parapija—mūsų religiniai ir tautiniai namai

Lietuviškų Parapijų Metų Komiteto kreipimasis į Amerikos lietuvius

Mes didžiuojamės būdami garbingos ir neramios lietuvių tautos vaikais. Galybių Viešpats mus leido lietuviais ir įspaudė mūsų kaktose ir širdyse lietuvybės žymę. Tėvynės meilė yra atspindys dieviškosios meilės. Tos meilės, kuri Kristaus veidą suvilgė ašaromis dėl jo mylimos Jeruzalės likimo Tautinės kultūros, tradicijų, papročių tausojimas, puoselėjimas ir kūrimas yra nepaprastai reikšminga mūsų išganymo kelio dalis.

Mes esame liudininkai ilgamečio Lietuvos Bažnyčios ir krikščioniškosios lietuvių tautos kryžiaus kelio. Kristus pavergtoje tėvynėje juo iš naujo eina į Kalvarijos Kalną. Šis kelias nuklotas bažnyčių griuvėsiais ir rūpintojėlių skeveldromis. Jis yra primirkęs lietuvių vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų krauju ir motinų ašaromis. Tačiau jis lygiai išpuoštas mūsų brolių — kankinių ir didvyrių, mūsų nežinomų šventųjų sesių aukų žiedais.

Mes esame atviri autentiškam ir įkvėptam Vatikano II susirinkimo žodžiui ir dvasiai.

Mes esame dalis lietuvių išeivių Bažnyčios ir jaučiame jos istorinę misiją bei atsakomybę.

Lietuvių išeivių Bažnyčia turėjo ir tebeturi perkis pagrindinius siekius:

- Visus lietuvius suburti į lietuviškas parapijas.
- Dėti visas pastangas, kad visos lietuviškos parapijos būtų aptarnaujamos lietuvių kunigu.
- Siekti, kad parapijos būtų netik religinio, bet ir tautinio bei kultūrinio gyvenimo židiniais.
- Stengtis, kad lietuviškose parapijose būtų branginama bei ugdoma lietuvių kalba, atgaivinamos bei saugomos lietuvių religinės ir tautinės tradicijos.
- Kreipti ypatingą dėmesį į jaunimo lituanistinį mokymą ir auklėjimą.

Apie šiuos siekinius, tik kitais žodžiais, kalba ir mūsų Bažnyčios bei visuomenės vadovai, šių metų pradžioje paskelbę 1982 metus LIETUVIŠKŲ PARAPIJŲ METAIS. Savo atsišaukime jie taip pat yra pareiškę, kad "visiems ... darbams planuoti, derinti ir skatinti sudaromas centrinis iniciatybos židinys..." Žemiau pasirašęs komitetas ir yra tasai židinys, kuris kartu su religiniais bei visuomenės atstovais ir institucijomis yra pasiryžęs atlikti eilę darbų, išplaukiančių iš aukščiau minėtų siekinių bei realybių.

Mes suprantame prisiimtą pareigų dydį ir svarbą, bet lygiai suprantame ir visuomenės imlumą bei savo ribotą pajėgumą. Todėl esame pasiryžę netiek konkrečiu darbu padėti visoms lietuviškoms parapijoms, kiek atkreipti dėmesį į kiekvienos parapijos svarbą bei reikalingumą. Netiek pakeisti kiekvieno lietuvio nusistatymą, kiek atskleisti visiems broliams ir sesėms parapijos židinio šilumą religinio, tautinio ir kultūrinio gyvenimo būvyje. Netiek pakeisti parapinio socialinio gyvenimo ar liturginių pamaldų tvarką ar prasmę, kiek raginti persunkti ir vieną ir kitą lietuviškosios kultūros lytimis.

Trumpai, šis komitetas nuoširdžiai bandys šiais metais visų lietuvių mintis kuo dažniau nukreipti į lietuviškų parapijų problematiką. Mes lygiai bandysime kuo daugiau lietuvių-asmenų, institucijų, organizacijų įtraukti į konkretų darbą parapijose.

Šiose pastangose prašome bei laukiame pagalbos, ypatingai iš parapijų klebonų ir kitų kunigų. Taip pat ir parapijų tarybų, vienuolijų, organizacijų ir visų lietuvių.

Mes raginame, kad visur, kur tik yra lietuvių parapija arba bent lietuvių kolonija, būtų įkurtas lietuvišku parapijų metu komitetas. Mes kviečiame lietuvius kunigus ir pasauliečius, ypač jaunimą, kelti lietuviškų parapijų laimėjimus ir rūpesčius mūsų spaudoje.

Centrinį komitetą Clevelande sudaro: pirm. Romualdas Bublys, vicepirm. Kęstutis Civinskas, sekr. Nijolė Balčiūnienė, ižd. Eugenijus Šilgalis ir nariai — kun. Juozas Bacevičius, Sesuo M. Corinthia,SSC, Algirdas J. Kasulaitis, Zita Kripavičiūtė, Vacys Rociūnas, Stella Sankalaitė, Stefanija Stasienė ir kun. Kęstutis Žemaitis. Komiteto adresas: R. Bublys, 23430 Harms Road, Richmond Heights, OH 44143.

Mes prašome Prisikėlusio Kristaus palaimos savo užsimojimams ir darbams.

Lietuviškų Parapijų Metų Komitetas

Onutė Jūratė Nausėdaitė-Ann Jillian jau filmų žvaigždė

Pravažiavęs uniformuotas studijų sargybas, kur patikrinus svečių knygos sąrašą gavau prisisegti ženklą su mano pavarde data ir laiku.

Palieku mašiną ir einu į studijas, kur turiu pasikalbėjimą su malonia, gražia ir plačiai žinoma televizijos ir filmų aktore Jūrate Nausėdaite, dabar Ann Jillian.

Studijoje šiuo metu vyksta filmavimas: sklaidosi dirbtinė migla, girdėti dainavimas. Filmuojama pavyzdinė filma (pilot), — pirmoji filma, pagal kurią bus daromi visi kiti epizodai, rodomi per televiziją.

Girdėtas dainavimas tai pagrindinė daina, kuria prasidės kiekvienas epizodas. Jūratė šiai dainai duoda daug spalvos ir šilimos. Šiame filme vaizduojama lietuvė moteris su savo dviem dukterim, gyvenanti Amerikoje. Pagrindinį vaidmenį vaidina Jūratė, jos seserį -- Candy Azzara, motiną — Rae Allen, jos "bosą" -- Caesar Romero. Serijų pavadinimas "Rainbow Girl", lietuviškai (nevisai tiksliai) būtų "Vaivorykštės mergaitė".

Filmavimas baigėsi. Jūratė ateina, nuoširdžiai pasisveikinam ir einam į jai skirtą kambarį pasikalbėjimui - interviu. Mudu kalbamės lietuviškai. Čia visi žino, kad ji lietuvaitė; visi jai malonūs, paslaugūs. Pasikalbėjimo metu nemažai trukdymų iš visokiausiais reikalais ateinančių žmonių. Bet, nežiūrint to, mūsų pasikalbėjimas vyko toliau, ir Jūratė man papasakojo savo gyvenimo istoriją.

Jūratė pradėjo dainuoti maždaug trejų metų, imitavo televizijoje girdėtas dainas ir judesius, dainavo pati sau. Jai patiko Lucille Ball, Cary Grant, James Cagney. Mėgo lengvus romansinius filmus, tokius, kuriuos visa šeima gali žiūrėti.

Jos palinkimą šokt, dainuoti ir vaidinti pastebėjo jos mylima motina ir drąsino Jūratę nenumesti šių talentų. Tėvelis abejojo, nes žinojo, kokie sunkumai užpuls, pakliuvus į filmų pasaulį. Siūlė būti sekretore ar dekoratore.

Jūratė nepasirinko nė vienos iš tų profesijų, bet svajojo apie vaidybos karjerą. Mokykloje buvo labai gera mokinė. Kuo daugiau mokėsi, tuo labiau žinojo, kad ji bus artistė, ir tik gera artistė. Studijavo lotynų, ispanų ir prancūzų kalbas. Namuose kalbėjo tik lietuviškai. Savo kalbą ji mėgsta, jos nepamiršo, nors labai nedaug progų teturi kalbėti lietuviškai — visą laiką praleidžia tarp angliškai kalbančių.

Jūratė gimė 1950 m. sausio 29 dieną Cambridge, Mass. Juozo ir Margaritos Nausėdų šeimoje. Tėvams persikėlus į Los Angeles, Jūratė pradėjo mokytis baleto, muzikos, dainavimo. Įvairių šokių meno (modernaus baleto, klasikinio baleto, džazo ir "tapdancing") mokėsi 14 metų. Kaip išskirtinai gabi, gavo visą eilę stipendijų teatro meno studijoms gilinti.

Jūratė — blondinė, aukšta (5 pėdų ir 8 inčių), liekna, labai gražios išvaizdos, maloni, šilta. Turi plataus diapozono (net trijų oktavų) balsą nuo vaikystės. Vedusi. Vyras — buvęs Chicagos policijos seržantas Andrew Murcia; jis yra vyriausia jos reklamos galva. Gyvena Sherman Oaks. Visur pažymi savo lietuvišką kilmę.

Jūratė Nausėdaitė-Ann Jillian, pradedanti savo gyvenimo ketvirtuosius metus.
Jurate Nauseda at four years of age.

Jūratė Nausėdaitė filme "Babes in Toyland".

Jurate Nausedaite-Ann Jillian [foreground] in film "Babes in Toyland."

Jos nepaprastas įvairumas vaidyboje, dainavime, įvairių stilių šokiuose, greitai persiimama vaidyba, graži išvaizda, įgimtas patrauklumas ir ypač neatlaidus darbas bei duoto žodžio tesėjimas, atvėrė jai duris į filmo ir televizijos pasaulį.

Walt Disney filme "Babes in Toyland", būdama tik 10 metų, gavo gerą vaidmenį Bo Peep. Toliau, 12-kos metų, šoka, dainuoja ir vaidina Dainty June rolę filme "Gypsy", kartu su žinomomis žvaigždėmis Rosalind Russel, Karl Malden ir Natalie Wood, kuri po filmavimo padovanojo Jūratei auksinę apyrankę su įrašu.

Toliau vaidino įvairiose televizijos programose: "Kojak", Bob Hope Chrysler Teatre, "Hazel", "Patridge Family", Ben Casey, "Disney World of Color", "Off We Go", "The Love Boat", "The Doc Severinson Show", "America at Play".

Turėjo daug pasirodymų teatruose — Words and Music - Pasadena, Guess What Happened on the Way to Forum - Los Angeles, Music Center, Anniversary Waltz. Daug vaidino ir šoko naktiniuose klubuose: Las Vegas, San Francisco, Puerto Rico, Los Angeles, Reno Cincinnati. Užsienyje: Anglijoje — Londone, Birmingham, Leicester, Liverpool, Edinburg; Australijoje — Melbourne.

Daugiausia Jūratės vardą iškėlė jos vaidmuo, atliktas "Sugar Babes", kur ji vaidino su Mickey Rooney ir Ann Miller.

Jūratės vaidyba, dainavimas ir šokis atkreipė dėmesį visų didžiųjų teatro kritikų. New Yorko "Daily News", "The New York Times", "New York Post", "The Hollywood Reporter", — visi labai palankiai įvertino jos gabumus ir labai šiltai atsiliepė.

Televizijos serijos "It's A Living" davė progos pasiekti didesnę žiūrovų masę.

Ann Jillian filme "Gypsy" Dainty Jane rolėje su Natalie Wood.

Ann Jillian as Dainty Jane in film "Gypsy," with Natalie Wood.

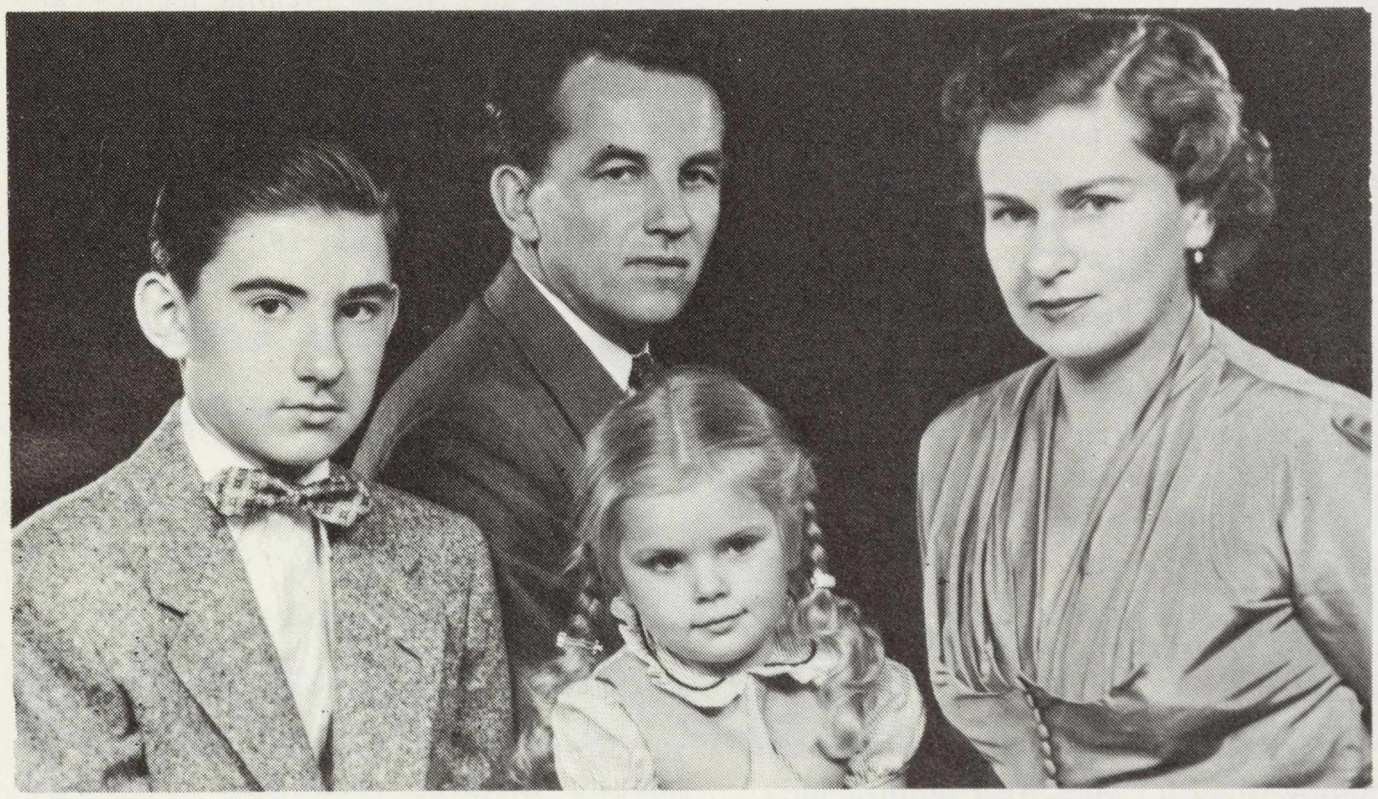

Nausėdų šeima 1953 metais, Cambridge, Mass. Juozas ir Margarita Nausėdai, brolis Benito ir Jūratė.

The Nauseda family in Cambridge, Mass., 1953. Juozas and Margarita with Jurate and brother Benito.

TV žurnalas, skaitomas beveik visų, papuošė viršelį Jūratės nuotrauka ir įdėjo poros puslapių pasikalbėjimą, suminėdami jos tėvus iš Lietuvos pabėgusius nuo rusų. "Hollywood Studio Magazine" rašo: "The New Blond Sensation..." Filmų režisierius Mervyn LeRoy pasisakė, kad per 54 savo režisavimo metus nesutiko didesnio talento už Ann Jullian.

Paskutiniu metu amerikiečių spauda ypatingai daug dėmesio skiria Ann Jullian, deda daug nuotraukų, pasikalbėjimų ir smulkmenų iš jos gyvenimo: "People", "Los Angeles Times", "US", Los Angeles "Herald Examiner", "Valley News", "The San Antonio Light", jau neskaitant "Esquire", "Star". Ypatingai dabar pasipylė žinios apie Ann Jillian "Mae West" filmo išleidimo proga, kur Jūratė vaidina pagrindinę rolę — Mae West.

Ann Jillian - Jūratę N. Sammy apdovanoja bučkiu; Jūratė vaidino "Sammy, The Way-Out Seal" komedijoj dviejų valandų "The Wonderful World of Disney" pastatyme.

Jurate Nausedaite-Ann Jillian receives a kiss from Sammy in a special two hour presentation on "The Wonderful World of Disney" in filmed comedy, "Sammy, the Way-Out Seal."

Amerikiečių aktorė, rašytoja, Mae West buvo labai populiari amerikiečių tarpe, populiari ir dabar. Mae West — šakotas charakteris: nuo pat vaikystės savo gyvenimą veda ne pagal taisykles ar papročius, bet pagal Mae West... Ji kaip artistė-aktorė, garsėjo, atsidūrė kalėjime, vėl kilo — žavėjo žiūrovus. Mirė 1980 metais, būdama 87 metų. Po jos mirties jos populiarumas dar labiau pakilo. Pasidarė tiesiog legendarinė figūra. Jūratei nebuvo lengva atvaizduoti šią daugiapusę, legendarinę moterį. Pagal direktorius, režisavusius tą filmą, Ann Jillian vaidmenį taip gerai atliko, kad niekas kitas jai negali prilygti.

Jūratė vaizduoja Mae West tarp 17 ir 50 metų. Jau pirmu pasirodymu scenoje ir dainavimu Jūratė įtikinančiai ir magiškai patraukia žiūrovą. Stebina įtikinančiais mostais, balso tembru, taip panašiu į Mae West. Taip ir pagalvoji, kad Jūratė dar geresnė artistė už Mae West...

— Iš pradžių galvojau, kad netiksiu Mae West rolei, nes esu visa galva už ją aukštesnė, daug plonesnė,— sakosi Jūratė. (Šiai rolei ji pridėjo 22 svarus, kuriuos vėl numetė). — Daug tyrinėjau, studijavau, skaičiau apie Mae West. Daug kartų žiūrėjau jos filmus, klausiausi jos plokštelių, skaičiau jos pasikalbėjimus, jos autobiografiją, kalbėjausi su žmonėmis, kurie ją gerai pažinojo ir galėjo charakterizuoti ją. Suradau daug naujų duomenų, iki šiol plačiau nežinomų, neskelbtų. Filme dainuoju jos klasikinę dainą "Frankie and Johnny".

— Ar sunku buvo dainuoti, pakeisti tembrą, įsijausti į Mae West sultingą stilių?

— Visai ne, — atsako Jūratė. — Kadangi aš esu lietuvaitė, kalbu be anglų dar ir lietuvių kalba, tai tas padeda ausų, balso kultūrai. Be to, mano tikslas, kad žiūrovai, po keletos minučių, įtikėtu veiksmu, matytų kas dedasi, o ne kas stengiamasi atvaizduoti.

Kartu su Ann Jillian šiame filme vaidina: James Brolin, Piper Laurie, Rody Mc Dowell ir Chuck McCann.

Ann Jillian veidas jau labai pažįstamas amerikiečiams, nes daug kartų dalyvavo pasikalbėjimų programose pas Johnny Carson, Merv Griffin, John Davidson, Mike Douglas, Lee Leonard, Entertainement Tonight, Good Morning America. Šias programas stebi milijonai žmonių. Jūratė yra puikus pavyzdys, kaip viena mergaitė gali pagarsinti Lietuvą milijonams.

Lietuviška spauda irgi nesigaili vietos Jūratei jau nuo 1959 m. Daug kur rašyta: Vienybėje, Drauge, Nepriklausomoj Lietuvoj, Mūsų Lietuvoj, Lietuvių Dienose, Lietuviai Amerikos Vakaruose, Naujienose, Laisvojoj Lietuvoj... Daug pasikalbėjimų įrekorduota ir perduota per lietuviškas radijo valandėles — Chicagoje, New Yorke, Los Angeles.

Jūratė visuomet ir visur pasisako esanti lietuvaitė, mėgsta susitikti su lietuviais. Ji ir jos brolis Benito priklauso Neolituanų korporacijai. Motina — buvo Romuvos Vaidilute.

Mums telieka džiaugtis ir didžiuotis ir gerbti šią talentingą lietuvaitę, kuri tiek išgarsino lietuvius.

Algirdas Gustaitis

Jaunimo dailės premija

JAV LB Kultūros Taryba skelbia 1982 metų 500 dol. dailės premiją jauniesiems dailininkams nuo 18 iki 30 metų, gyvenantiems JAV-se.

Darbų skaidres (nemažiau 5) atsiųsti Kultūros Tarybai: Nijolė Palubinskienė, 2870 Meadowbrook Blvd.. Cleveland Heights, OH 44118 iki 1982 m. gruodžio 1 d.

Premiją skirs sudaryta vertinimo komisija.

JAV LB Kulūros Taryba

Prof. dr. Jokūbo Stuko

parašytą anglų kalba knygą

AWAKENING LITHUANIA

su iliustracijomis Lietuvos kunigaikščių, buvusių Lietuvos prezidentų ir žymiųjų Lietuvos atgimimo ugdytojų.

Kaina $5 su prisiuntimu; rašykite: LD 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca 90029

Juratė Nausėdaitė (Ann Jillian) 1982 m. balandžio mėn. Jos žvilgsnis, nuotaika, išvaizda, šypsnys gali keistis sekundėmis.

The many moods of Jurate Nauseda [Ann Jillian], April, 1982.
—Photos by Algirdas Gustaitis

V. ŠIMKAUS 75 METŲ SUKAKTIS

Taip, kaip jis kukliai ir tyliai neša užsidėtą naštą kovoje už laisvės Lietuvai atgavimą, lygiai taip tyliai Valerijonas Šimkus atšventė savąjį 75-jį gimtadienį. Tačiau jis yra vienas iš nedaugelio mūsų, kurs teisėtai galėtų plačiai ir balsiai pasididžiuoti šiemet apvainikavęs tylaus kovingumo, drąsaus principingumo ir nepaprastos ištvermės pareigos atlikimo vainiku. Neabejoju kalbąs visos "Laisvosios Lietuvos" Redakcinės kolegijos vardu, padžiuotis turį progos dirbti drauge su šitoreikšdamas, kad bendradarbiai gali didžiuotis turį progos dirbti drauge su šitokiu dvasiniai nepalūžtančiu nei pofizinių skausmų našta, nei dėl dvasinių skausmų iš mandrapypkiškų puldinėjimų bei snobizmo išpuolių.

Tenka stebėtis, kad mūsų spauda, šiaip jau bemirganti sukakčių aprašymais, turi sunkumų rasti vietos paminėti retą sukaktį spaudos darbuotojo - kolegos, kurs net 75 metų sulaukęs, nesitraukia iš kovos pirmųjų linijų. Jis gal ir liko užgrūdintas net kelių režimų, pradedant lenkų ir ypatingai bolševikų kalėjimuose, prarado ten gerą dalį savos sveikatos. Vistiek, likusiąją sveikatos dalį jis diena po dienos — lašas po lašo, pastoviai sudeda ant Lietuvos Laisvės Aukuro. Mūsų jaunimui, kurs, kaip jaunimui dera, dažnai kritiškas vyresniajai kartai, toks pavyzdys padėtų atsikratyti kartais perdėto cinizmo, kai pasigenda dažnesnių idealizmo apraiškų išeivijos visuomenėje.

Esama įvairių rūšių didvyrių. Vieni parodė drąsos karo lauke, kiti veikdami pogrindyje, treti susidūrę su priešu kalėjimų vienutėje, ketvirti įrodę drąsą patvariai atlikdami savo jaučiamą pareigą, nežiūrint jokių sunkumų, pašaipų, puolimų bei neįvertinimo ir ignoravimo.

Šimkus tinka bent jau trims čia minėtoms kategorijoms.

"Laisvosios Lietuvos" kolegijos nariams, ne vien leidėjui, turi būti džiugu matant, kad "L. L." skaitytojai rodo, jog jie įvertina sukaktuvininko pastangas. Tai jie įrodo gausiomis aukomis ir, kaip matyti, padėdami didinti skaitytojų šeimą.

"L. L." kolegija ir bendradarbiai gali savo pagarbą sukaktuvininkui pareikšti sustiprintu bendradarbiavimu "L. L." skiltyse.

Tai, spėju, bus labiausiai įvertinta Gimtadienio dovana. *V. B.*

Valerijonas Šimkus, Vilniaus tunto tuntininkas Vakarų Vokietijoje.

Valerijonas Simkus, chief of the Vilnius Division of Scouts in West Germany.

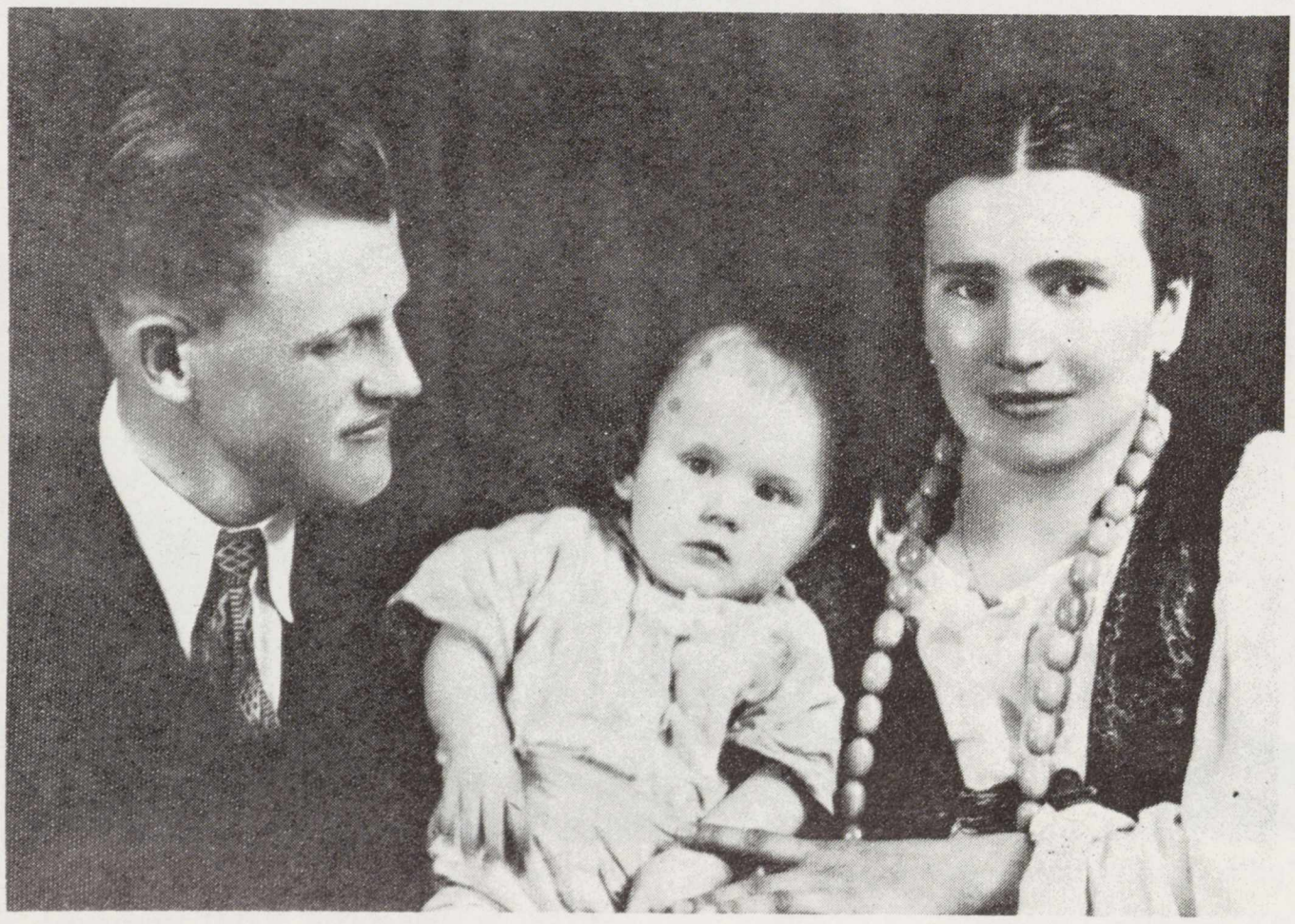

Šimkų šeima 1938 m. Iš kairės: Valerijonas Šimkus, sūnus Kęstutis, žmona Ona.

The V. Simkus family in 1938. Valerijonas Simkus, Son Kestutis, and wife Onute.

NAUJAUSIOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

B. Pūkelevičiūtė, Devintas lapas. Romanas, laimėjęs "Draugo" romano konkurso premija. Išleido Liet. Knygos Klubas 1982. 472 psl. Kaina $12.00 Gaunama LD administracijoje.

Žvaigždynų sonata. Lietuvių poetų išeivijoje eilėraščiai apie M. K. Čiurlionį. Sudarė ir redagavo A. Tyruolis. Išleido "Ateitis", 17689 Goldwin Dr., Southfield, Mich. 102 psl. Iliustruota M. K. Čiurlionio kūriniais. Kaina $9.

Nerima Narutė, Valandų upės. Eilėraščiai. Išleido Lietuvių Dienos. 1981. 46 psl. Kaina $3.00.

The Violations of Human Rights in Soviet occupied Lithuania — a report for 1979/80. 268 psl., kaina $8.00. Išleido JAV Lietuvių Bendruomen.

Prano Lemberto kūrinių plokštelė. DAINOS, MUZIKA IR GĖLĖS. Su solistų, kompozitorių ir chorų fotografijomis. Solo, kvartetų ir chorų dainos. Išleido "Gintaras". Kaina $8.00. Gaunama ir LD adm-je.

Paparčio žiadas. *Jurgio Jankaus* pasakojimai. Už šį rinkinį paskirta Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos premija. 1982. Išleido L.Knygos Klubas. 293 psl. Kaina $10.00.

Gėlių generacija. *Petro Melniko* romanas. Išleido "Ateitis". 1982. 228 psl. $8.

Nubangavę kūdikystės dienos. *Marijos Aukštaitės* autobiografinis romanas. Išleido A. F. Navikevičius Toronte. 223 psl. Kaina $7. Ganama ir LD knygyne.

Aloyzas Baronas, Trisdešimt istorijų suaugusiems. Novelės. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Chicagoje. 176 psl. $8.00 Galima gauti ir LD administracijoje.

Česlovas Butkys, Teisėjo atsiminimai. Išleido L. Knygos Klubas, Chicago, Ill. 318 psl. Kaina $10.00. Atsiminimus paruošė spaudai Vladė Čekonytė Butkienė.

Nerima Narutė, Valandų upės. Antras eilėraščių rinkinys. Viršelio aplanką piešė P. Jurkus. Išleido "Lietuvių Dienos". Kaina $3. Gaunama pas knygų platinto jus ir LD adm-je.

Atogrąžų saulė. Ispanų Amerikos poezijos antologija. Sudarė ir išvertė Povilas Gaučys. Redagavo S. Goštautas. Išleido "Rūta" Chicagoje. Aplankas V. Virkau. Kalbą žiūrėjo P. Razminas. 592 psl. Kaina $15. Su prisiuntimu $16.50.

19-kos ispaniškai kalbančių kraštų poezija.

LIETUVA KRYŽIUOCIŲ KRONIKOSE

Hercogas Albrechtas lankosi Lietuvoje "ugnim ir kardu" — Prūsų užkariavimas ir jų gyvenimo sąlygos vergijoje — Dusburgo kronika — Jerašino kronikos vertimas į vokiečių kalbą

Kaip visi mano kartos žmonės, kurie lakė Lietuvoj gimnaziją, ir aš mokiausi Lietuvos istorijos iš Šapokos vadovėlio. — Mindaugas. . Gediminas... Kęstutis... Vytautas... Jogaila... visi didvyriai visi narsūs kovotojai už Lietuvą 1410 metais Vytautas sumušė kryžiuočius Žalgirio kautinėse. Jis taip pat pagirdė savo žirgą Juodojoje jūroje...

... Visa bėda prasidėjo nuo Liublino Unijos, kai lietuviai susidėjo su lenkais... Net ir dabar jie laiko pasigrobę Vilnių...

Kaip seniai visa tai buvo! Karas išblaškė mus po visą pasaulį. Prabėgo jaunystė, gimnazijoj įgytos žinios pradėjo blankti. Mes įsigijome įvairias specialybes ir dabar dirbame įvairiose srityse. O kaip ten buvo su senąja Lietuvos istorija? Ir vėl, lyg pro miglas prisimena Mindaugas... Gediminas... Iš kur istorikai surinko visas tas žinias? Iš kokių svetimų ar *patikimų* šaltinių? Ar istorikai nenusirašinėjo vieni nuo kitų, pridėdami dar savo teorijų? Kilo ir man noras arčiau susipažinai su Lietuvos praeitim, ne iš vadovėlių ir įvairių visiems prieinamų studijų, bet iš pačių pirmųjų šaltinių.

Man padėjo mano pačios specialybė: esu germanistė ir daugelį metų dėsčiau vidurinių amžių vokiečių literatūrą: minezingerius, Wolfram von Eschenbacho "Parcivalį", Gottfried von Strassburgo 'Tristaną ir Izoldą" ir t.t. Mokėdama viduramžių vokiečių kalbą, pradėjau skaityti senuosius metraščius, taip sau, iš smalsumo, ir buvo labai įdomu, po truputį pradėjau gilintis į juos. Pagaliau panorau ir kitiems papasakoti, ką aš tuose raštuose suradau, ypač amerikiečiams, apie garbingą Lietuvos praeitį.

Pradžioje trumpai sustokime ties veikalu, kuris jau gerai žinomas istorikams, būtent, ties austrų poeto Peter Suchenwirto labai vaizdingai aprašomu žygiu į Lietuvą, kai 1377 m. jaunasis Austrijos herzogas Albrechtas III su žymiais svečiais iš visos Europos lankėsi Lietuvoje ne kaip turistas, bet su ugnim ir kardu.

1377 m. mirė Didysis Lietuvos kunigaikštis Algirdas, ši 600 metų sukaktis buvo plačiai paminėta mūsų spaudoje (o neseniai pasirodė ir Algirdo monografija). Sekančiais metais mirė imperatorius Karolis IV, įsteigęs Pragos universitetą, taip pat prasidėjo Didžioji Schizma Katalikų Bažnyčioje. Tai buvo neramūs, pereinami laikai, pamažu baigėsi viduramžiai, vis dažniau atsirasdavo paangių žmonių, kurie kritiškai žiūrėjo į tų dienų socialinį ir ir moralinį Vakarų Europos stovį. Kitas austrų poetas, Heinrich der Teichner, turėjo Suchenwirtui didelės įtakos. Teichneris buvo moralistas, jis kritikavo savo bendraamžius, piktinosi turtingųjų elgesiu su vargšais, jam nepatiko dvasiškių pasaulietiškumas ir kad jiems buvo leista nešioti ir vartoti ginklus. O apie tuos žmones, kurie traukė į šiaurės rytus kovoti su pagonimis, jis buvo tokios nuomonės: dauguma šių avantiūristų patys užsitarnavo mirties bausmės už nusikaltimus pas save namuose.

Tačiau Teichneris buvo išimtis, nes daugumoje vakarų Europoje vis dar vyravo viduramžiškos nuotaikos: aristokratiškas jaunimas, kryžiuočių kviečiamas, vokiečių imperatorių raginamas, popiežių laiminamas ilgėjosi egzotiškų nuotykių ir traukė į kovą Baltijos link. Suchenwirtas, nors amžium jaunesnis už savo bičiulį Teichnerį, priklausė prie pastarųjų.

Nė vienas kitas XIV šimtmečio šaltinis neduoda tokių konkrečių vaizdų, kaip Suchenwirtas iš taip vadinamų "reizų" arba vokiškai "Litauenreisen". Mūsų rašytojas A. Tyruolis išvertė visą poemą į lietuvių kalbą. (Ji išleista 1977 m. New Yorke, todėl visiems prieinama).

Kaip visi kiti senieji vokiečių rašyti Lietuvos istorijos šaltiniai, Suchenwirto veikalas irgi yra labai tendencingas. Į viską žiūrima tik iš kryžiuočių taško, dargi su gero doze naivumo. Nė mažiausia pergalė yra sutinkama kaip dovana tiesiai iš Pono Dievo, o atsparus pagonių gynimasis — tai velnio darbas.

Dr. Liūda Laurinavičiutė-Alssen

Dr. Liūda Alssen

'!Was in tet, daz tet uns wol" — Kas jiems skauda, mums yra malonu, — rašo Suchenwirtas (1.289); "Den Christen gwin, den haiden fluest" (1.202) — kiekvienas krikščionių laimėjimas yra pagonių nuostolis, ir t.t.

Bet ko mums stebėtis senaisiais rašytojais, kad yra ir mūsų laikais istorikų, kaip pavyzdžiui, Karl Helm ir Walther Ziesemer, kurie visais atžvilgiais pateisina ordiną. Anot šių mokslininkų, pačiam ordinui negalima nieko prikišti, nes tik iš "užsienio" (kabutėse) atkeliavę riteriai davė ordinui tokį blogą vardą pasaulyje. Kalti yra tik tie "užsieniečiai" (vėl kabutėse), kad ordinas 1410 metais buvo sumuštas.

Helmo ir Ziesmano knygoje "Kryžiuočių ordino literatūra" ("Die Literatur des Deutschen Ritterordens", 1951) visą kaltę primeta Jogailai, nes jis varė tokią didelę propagandą prieš ordiną.

Klausimas: ar kryžiuočių ordinas iš tikrųjų taip žiauriai elgėsi su vietiniais gyventojais? Galbūt būtų buvę daug paprasčiau priimti krikštą ir gyventi taikoj su kitais krikščionimis? Tuomet tikriausiai nebūtų buvę pralieta tiek daug nekalto kraujo.

Jeigu kam kada nors, kad ir prabėgom, būtų atėjusi tokia mintis, pažiūrėkim arčiau, kaip gyveno užkariautieji ir pakrikštyti prūsai.

Su kryžiuočiais į prūsų kraštą atsikėlė ir daug vokiečių, daugiausia iš rytinio Reicho. Jiems ordinas dovanojo daug žemių ir žadėjo dar daugiau, kai jas ateityje užkariaus. Šitie nemokamai išdalinti žemės plotai buvo iš tikrųjų labai dideli. Yra žinoma, kad 1236 metais viena šeima gavo 2,250 hektarų, arba 5,600 akrų. Buvo ir didesnių apdovanojimų — jie siekė net iki 9,000 hektarų arba 22 239 akrų! Ta žemė buvo duodama naujiems kolonistams "amžių amžiams". Jie galėjo daryti su ja, ką tik norėjo, ir buvo tik viena sąlyga: parduoti ar perleisti žemę vietiniams gyventojams. Nauji savininkai nemokėjo jokių mokesčių, ir jiems nereikėjo atlikti karo prievolės. Juk tam tikslui savo pilyse sėdėjo kryžiuočiai, visad pasiruošę kovoti.

Tuojau atsirado žemės spekuliantų. Kaip jie varė savo biznį? Didžiulius žemės plotus jie padalindavo į mažesnius, įkurdavo kaimus ir juose apgyvendindavo vietinius gyventojus, kurie jau turėjo mokėti už žemę nuomą ir atiduoti žemės savininkams dideles duokles. Grynas pelnas ir jokios rizikos.

Vėliau atsikraustė vis daugiau vokiečių, kurie jau statydavo savo kaimus ir nieko bendro su prūsais neturėjo, nebent panaudodavo juos sunkiems darbams.

Prūsų padėtis ypač pablogėjo po nesėkmingų sukilimų XIII šimtmetyje. Tuomet prasidėjo sistematiškas prūsų tautos genocidas. Prūsai buvo traktuojami kaip žemesnės klasės žmonės. Juos vadindavo "šungalviais" ("Hundskopfe"), nes jie turėjo šviesius plaukus ir gal buvo kiek pasišiaušę. Buvo apgyvendinti jiems paskirtuose kaimuose, kaip kokiuose getuose; iš jų negalėjo išeiti be specialaus leidimo.

Tuo metu medinės pilys buvo perstatomos, nes pradėta vartoti plytos. Visi prūsai buvo priversti dirbti ordinui be atlyginimo bet kokiu laiku, o kaip ilgai --- ordinas nustatydavo pagal reikalą. Sekmadieniais jie turėjo eiti į vokiečių kaimus į bažnyčią, nes jie patys neturėjo nei bažnyčių, nei kunigų. Gi laikytis savo tradicijų, kaip pvz., dainuoti savo dainas, buvo griežtai uždrausta. Mirties bausmė buvo skiriama tiems, kas dar drįso švęsti senąsias pagoniškas šventes.

Žemę jie turėjo apdirbti primityviausiais įrankiais, ką besakyti, visas gyvenimo lygis buvo labai žemas. Jokių mokyklų, tad jokio išsilavinimo. Ir kam gi? Vergams mokslas nereikalingas. Tik daug vėliau, jau XVI šimtmečio pradžioj, buvo parenkama 12 berniukų, kuriuos siųsdavo į vokiečių mokyklą. Iš visos prūsų tautos (ar kas iš jos dar buvo belikę) — tik 12 vaikų!

1940 metų gegužės mėnesį Himmleris paskelbė garsų dokumentą, kuriame buvo išdėstyti planai Lenkijos ateičiai ir tuo pačiu kitoms rytų Europos tautoms: išnaikinti inteligentus, gyventojus panaudoti tik sunkiausiems darbams; išsilavinimą laikyti žemiausiame lygyje, pvz., išmokyti vaikus skaičiuoti tik ligi 500; išmokyti pasirašyti, bet ne skaityti. Taigi, Fuehreris ir jo pagalbininkai nebuvo jau tokie originalūs. Jiems reikėjo tik pažvelgti į savo tautos praeitį: Kryžiuočių ordinas jiems paliko daug gražių pavyzdžių.

Bet grįžkime dar kartą prie užkariautų prūsų. Gal vienas liūdniausių faktų buvo gintaro monopolis. Kryžiuočiai anksti suprato didelę gintaro vertę ir norėjo juo pasipelnyti. 1394 metais buvo griežčiaustai uždrausta gyventojams rinkti arba turėti savo nuosavybėje gintarą. Kas buvo sugautas, be jokio teismo buvo pakartas. Tam, kad įbaugintų žmones, visam Baltijos pajūry buvo pristatyta daug kartuvių.

Mes, kurie dar prisimename balta Lietuvos pajūrio smėlį ir kaip patys rinkome iš jo saule žibančius gintarėlius, galime tik su siaubu įsivaizduoti tokias kartuves mūsų gražiame pajūryje.

Genovaitė Nefienė ir dr. Liūda Laurinavičiūtė-Alssen.

Mrs. Genevieve Nefas and Dr. Liuda Laurinavicius-Alssen.

Kad gyventojai nelaužytų ordino įstatymo, buvo samdomi prižiūrėtojai, kurie turėjo teisę tuoj pat pakarti žmogų. Vienas tokių prižiūrėtojų buvo labai žiaurus ir pakorė ypatingai daug žmonių. Jo vardas įėjo į istoriją, — tai Anselmas iš Locenšteino; jis buvo lyg koks "gintarinis Muravjovas".

Norėčiau padaryti dar vieną šuolį į tolimą praeitį ir kiek ilgiau sustoti ties viena seniausių kronikų, iš kurios visi istorijografai sėmė daug medžiagos.

Vienas svarbiausių šaltinių Lietuvos senovei tyrinėti yra garsioji Peter von Dusburgo kronika — Chronicon Terrae Prussiae — parašyta XIV š. pradžioje. Tai ilgas, labai rimtas, vietomis nuobodus pasakojimas apie Vokiečių Kryžiuočių ordino kovas su prūsais, žemaičiais, lietuviais ir kitais kaimynais.

Dusburgo kronika, nors skirta pasiskaitymui riteriams ir joje iškeliami didieji jų žygdarbiai — daugiausia, kiek nukankinta ir iššudyta pagonių ir kiek žemių nuteriota, — kronika nebuvo populiari kryžiuočių tarpe. Nebuvo populiari jau vien dėlto, kad ji buvo parašyta lotynų kalba, proza, dažnai ilgais, sunkiai suvokiamais sakiniais. O gal svarbiausia ir dėlto, kad riterių dauguma buvo neraštinga ir nemokėjo lotynų kalbos, nebent tik tiek, kiek reikėjo žinoti bažnytinėm apeigom.

Norėdamas padaryti Dusburgo kroniką prieinamesnę skaitytojams, kitas raštingas kryžiuotis vardu Nicolaus von Jeroschin, išvertė ją į tuometinę vokiečių kalbą (Mittelhochdeutsche ar Middle High German) ir davė jai tokį pavadinimą: "Di Kronike von Pruzinland".

Jeroschinas davė savo kūriniui visai naują formą, būtent, -- jis pakeitė prozą į paprastus dvieilius, kurie anais laikais buvo labai mėgiami, su paprastu rimu: a a, b b, c c ir t. t. Tokios formos veikalą buvo daug lengviau skaityti ir vietomis išmokti atmintinai. Sakau "vietomis", nes pati kronika labai ilga, beveik 30 tūkstančių eilučių.

Kad turėtume geresnį vaizdą, kokio ilgumo buvo tas veikalas, palyginkime jį su Goethės *Faustu*. Pirmoji ir antroji Fausto dalys turi 12.111 eilučių. Jeroshino kronika turi lygiai 27.735 eilutes, taigi yra dvigubai ilgesnė už Fausto abi dalis.

Perdirbdamas Dusburgo kroniką, Jeroschinas turėjo prieš akis tą patį tikslą: stiprinti riterių tikėjimą, įkvėpti entuziazmą kovai su pagonimis ir net puoselėti norą numirti kankinio mirtimi.

Skaitant Jeroschiną galima tuojau pastebėti kad jis buvo ne tik geras vertėjas, bet ir gabus rašytojas. Jis vartoja daug literatūrinių priemonių tekstui paįvairinti: anekdotus, palyginimus, pakartojimus, didelius perdėjimus, staigius nutraukimus, asmeniškas pastabas ir panašiai. Iš viso, ši kronika yra monumentalus vėlyvųjų viduramžių kūrinys, vertas ypatingo dėmesio. Mūsų istorikas Zenonas Ivinskis ir kiti, kaip baltgudis istorikas Pašuta iš anapus geležinės uždangos, jau seniai atkreipė dėmesį į ją, dažnai pasiremdami Jeroschino kruopščiu darbu arba jį cituodami.

Kas buvo tas Nicolaus von Jeroschin?

Labai nedaug težinoma apie jo gyvenimą, jo gimimo, nei mirties datos nežinomos. Iš kur jis kilęs? Pavardė skamba slaviškai, ir kai kurie slavizmai jo kalboje mus verčia manyti, kad jis buvo kilęs kur nors iš rytinės Reicho dalies.

Jeroschinas yra taip pat parašęs poemą apie švento Adalberto (Vaitiekaus) gyvenimą; poemos išliko tik 277 eilutės. Šio kūrinio įvade Jeroschinas mini, kad jis pats yra kunigas - kapelionas ir priklauso kryžiuočių ordinui.

Įdomi detalė iš jo kronikos kūrimo. Jeroschinas jau buvo parašęs 80 puslapių, kaip įvyko nemalonus dalykas: kažkoks pavydus ordino brolis pavogė rankraštį, visus 80 puslapių, ir viską sunaikino. Vargšas Jeroschinas! Be galo nusiminė ir numojo ranka. Tik vėliau ordino Didysis Magistras Dietrish von Altenberg prikalbino jį tęsti pradėtą darbą. Galime tikrai stebėtis Jeroschino užsispyrimu ir valia--- jis vėl viską pradėjo iš naujo nuo pradžios ir ištęsėjo iki galo, galbūt šį kartą labiau saugodamas rankraštį nuo kitų ordino brolių.

Jeroschino kronika baigiasi ilga rauda, joje autorius apverkia riterio (Werher von Orseln, irgi magistro) ankstyvą mirtį: jį nužudė kitas riteris.

Kaip gerai žinome, vokiečių kryžiuočių užmojus galima trumpai išreikšti dviem žodžiais nugalėti ir pakrikštyti. Todėl su-

prantama, kad jų tarpe labai populiarūs buvo skaitymai apie senovės didvyrius, kaip Judą Makabejų ir jo brolius Senajame Testamente ir apie karus prieš pagonis, kaip Rolando giesmėj, taip pat atsišaukimai garsaus pamokslininko St. Bernard de Clairvaux. Literatūra, kurią sukūrė patys kryžiuočiai, turėjo įkvėpti skaitytojus, ji tęsė jų tendencingą, galima sakyti, propagandinę tradiciją. Jie jokiu būdu negalėjo suprasti, kad žemaičiai, lietuviai ir kitos baltų gentys nebuvo velnio pasiuntiniai, bet žmonės, kurie gina savo žemę ir savo gyvybę.

Pats ordinas, kaip žinome, susidėjo iš dviejų elementų: dvasinio ir pasaulinio. Riterių gyvenimas buvo griežtai vienuoliškas. Jie davė visiško paklusnumo priesaiką, atsisakė nuo žemiškų turtų ir žadėjo laikytis celibato.

Nors kryžiuočiai buvo vienuoliai (jiems buvo uždrausta pabučiuoti net savo motiną ar seserį), jie buvo ginkluoti ir visą laiką vedė žiaurius karus. Jų literatūroje aiškiai atsispindi šis dualizmas, bet XIV š. palaipsniui viskas krypo į sekularizaciją.

Galime pastebėti, kad Jeroschino veikale vyrauja jau daug gyvesnė atmosfera, jame daug daugiau vadinamo "joie de vivre" negu niūriame Dusburgo pasakojime. Pavyzdžiui Jeroschinas pasigirdamas rašo, kad riteriams buvo leista medžioti ir net kad jie galėjo veisti medžioklinius šunis.

Ryškiausiai Jeroschino poetinis talentas pasireiškia trumpuose pasakojimuose, kuriais jis pertraukia ilgus kovų aprašymus, tuo labai pagyvindamas kronikos skaitymą. Štai vienoj vietoj sužinome, kad iš Baltijos Jūros iki Karaliaučiaus tiltų atplaukė nepaprastai didelė žuvis, kokių 20 pėdų ilgumo: "zwezic vuz lanc", apsisuko ir vėl dingo. Kitą kartą ir vėl atplaukė didžiulė žuvis, bet ją sugavo ir nuvežė į Marienburgą riterių puotai. Aišku, tokios smulkmenos neturi jokios istorinės reikšmės, bet jos taip gyvai parašytos, kad mums lengva įsivaizduoti, kad pats Jeroschinas irgi buvo smalsių žiūrovų tarpe, kai žmonės tempė tą didžiulę žuvį į krantą.

Dusburgas trumpai pamini šv. Barboros relikvijos suradimą Sartowice. Jeroschinas išplečia šį epizodą į ilgesnį pasakojimą. 1242 m., kai siautė kryžiuočių karai su Pomeranijos kunigaikščiu Swantapolku, Sartovico pilis buvo ordino užimta, ir riteriai surado rūsyje paslaptingą dėžę. Kas joje buvo paslėpta? Auksas? Sidabras? Su didelėm pastangom pavyko tą tvirtą dėžę atidaryti, ir jos turinys pasirodė daug vertingesnis už bet kokias brangenybes! Čia buvo paslėpta šv. Barboros galva. Pagal legendą, šv. Barbora buvo be galo graži egiptietė. Jos tėvas, norėdamas ją išlaikyti tokią skaisčią, užrakino ją aukštame bokšte. Ten Barbora slaptai priėmė krikščionybę, ir kai jos tėvas tai sužinojo, liepė nukirsti jai galvą. Paveiksluose ir skulptūrose šv. Barbora dažnai vaizduojama laikanti rankoje bokštą.

Dabar toji šventosios Barboros galva atsirado Sartowico pilyje. Koks džiaugsmas, kokia garbė! Naktį šventoji pasirodė sapne vienai labai senai moteriškei prašydama, kad ją perkeltų į Kulmą. Tuojau suorganizuota iškilminga procesija ir brangi relikvija nešama į Kulmą.

Jeroschinas labai vaizdingai aprašo šią procesiją: pradžioj nešamos aukštai iškeltos bažnytinės vėliavos, paskui eina kunigai ir pagaliau paprasti žmonės, basi, nešdami degančias žvakes. Kulme varpai garsiai gaudžia, kunigai gražiai gieda, žmonės atsiklaupę ant žolės meldžiasi.

Bet staiga autorius, lyg sugautas per ilgai delsęs prie malonių prisiminimų, nutraukia ir baigia visą epizodą ode Prūsų žemei ir ordino garbei.

Kaip jau minėjau, visa kryžiuočių ordino literatūra yra propagandinio charakterio. Ir Jeroschinas niekuo nesiskiria nuo savo kompatriotų: ką pagonys daro — viskas blogai; ką kryžiuočiai daro — viskas gera. Kryžiuočiai tiktai žudo, o pagonys visus visada žiauriai nukankina. Jeroschinas tiesiog su pasigėrėjimu smulkiai aprašo pagonių nežmonišką žiaurumą. Pvz., 1249 metais per kautynes Natangoj (Rytprūsiuose) Balgos pilies komendantas buvo paimtas į nelaisvę, jam buvo nukirsta galva, kurią pagonys užmovę ant ieties iškėlė ir taip ilgai laikė. Yra dar baisesnių scenų. Per prūsų sukilimą vienas riteris buvo sugriebtas. Pagonys jam surišo rankas ir perpiovė pilvą, pritvirtino vieną žarnų galą prie medžio ir mirštantį vijo aplink tą medį, kol visos žarnos apsivyniojo apie kamieną.

Mano nuomone, tokį kankinimo būdą bus išmokę iš pačių krikščionių, nes jie gerai pažino šv. Erazmo legendą.

Šv. Erazmas gyveno IV šimtmety ir drauge su kitais krikščionimis buvo persekiojamas Romos imperatoriaus Diokleciano. Jis, Erazmas, buvo kelis kartus sugautas ir kankinamas, bet stebuklingu būdu vis pasveikdavo. Šv. Erazmas yra jūrininkų globėjas. Jį dažnai vaizduodavo su suvyniotu inkaro lynu, kabeliu. Vėliau tokius šventojo paveikslus klaidingai aiškindavo, kad tai vyniojamos jo žarnos. Garsiausias šv. Erazmo paveikslas yra nupieštas XVI š. prancūzų dailininko Nicopas Poussin. Erazmas atsisakė pagerbti Marso statulą ir už tai jam buvo perpjautas pilvas ir ištrauktos žarnos.

Bet grįžkime prie mūsų Jeroschino. Jis dažnai pasakoja, kaip pagonys užpuldavo bažnyčias, sugriaudavo altorius ir kojom sumindžiodavo ostijas. Taip buvo įrodinėjama, kad reikia iššudyti kiek galint daugiau baltiečių, kol jie dar nesuspėjo sunaikinti krikščionybės. Kryžiuočiai matė baltiečiuose tiesioginį pavojų Bažnyčiai; tik taip galima išaiškinti jų fanatišką veržimąsi į rytus, puolant taikingus Lietuvos gyventojus.

Kronikoj dažnai minimas Lietuvos kunigaikštis Vytenis, kurį Jeroschinas vadina arba Lietuvos karalium arba įvairiais negražiais vardais. 1311 m. Vytenis pralaimėjo mūšį prie Voblaukės, prie Bartų, irgi Rytprūsiuose, bet prieš tai buvo paėmęs į nelaisvę 1300 žmonių. Jų tarpe buvo daug moterų ir jaunų merginų. Vytenis, esą, žiūrėjęs į surištas moteris šaipydamasis iš jų Dievo, kuris, nežiūrint maldų, neatėjo jų išgelbėti.

Šitas epizodas šiek tiek primena vietą šv. Mato evangelijoj, kur pašiepiamas prie Kryžiaus prikaltas Kristus, kad Dievas neateina jo gelbėti (Mt. 27:43).

Vytenis griebia indą, kuriame sudėtos ostijos, numeta jas žemėn ir kojomis sumindo. Toks elgesys turi visus krikščionis įžeisti ir paraginti eiti į kovą. Jeroschinas, kaip ir Dusburgas, laiko Vytenį velnio sąjungininku ir vadina jį pakaitom čia "karalium", čia "ydų rišuliu" ("kunc" arba "lasterbalc") ir iš viso negaili keiksmažodžių. Didysis prūsų sukilimo vadas Henrikas, arba Herkus Monte jam "velnio karys", o Didysis Lietuvos kunigaikštis Gediminas irgi arba "karalius" arba "pagonių šuva" ("der heidnische hunt").

Vietomis Jeroschinas duoda ilgesnį senųjų prūsų religijos aprašymą, mini šventąsias girias - ramoves, krivius ir kt. Bet vis priduria, kad vietos gyventojai kvaili ir primityvūs ("tum und einveldig was ir sin"), labiausiai todėl, kad garbina griaustinį- Perkūną, saulę, žvaigždes ir mėnulį ("Donre, sunne, sterne, man"), taip pat ir paukščius ir gyvulius (vogle, tir"). Jis dar priduria, kad "rupūžes jie pasirinko savo dievaitėmis" ("ouch di rratin warin in irkorn zu gotin").

Tačiau Jeroschinas, kiek beniekintų senuosius pabaltijo gyventojus, vistiek turi pripažinti, kad jie turi vieną dorybę — vaišingumą. Štai ką jis sako: "Kai tik ateina svečiai, jie dalinasi su jais viskuo, ką turi: gėrimais ir valgiais. Jie tai daro mielai ir draugiškai".

Štai jo žodžiai:

Senn in ouch komen geste,
den tun si gar daz beste,
daz si indirt mugint
(daz ist ir groste tugint),
und nicht in irme huse ist
von tranke, spise in der vrist,
si inteiln iz willinclich
in mitte und mildlichlich.

(1. 4,759-4,166)

Deja, tas vaišingumas nueinąs dažnai per toli — visi per daug geria. Šeimininkai ir svečiai geria vieni į kitų sveikatą, indas su gėrimais eina per rankas, greit ištuštėja ir vėl pripildomas, kol visa šeimyna — vyrai, moterys ir net vaikai visiškai pasigeria.

Besidominčiam senąja Lietuvos istorija Jeroschino kronika, be abejo, yra labai svarbus dokumentas. Jeroschinas išplėtė Dusburgo pateiktą medžiagą, duodamas papildomų faktų. Jis palengvino mums išsiaiškinti kai kuriuos asmenis ir geografinius vardus. Dauguma įvykių, kuriuos jis aprašo, įvyko jam gyvam esant ar kiek anksčiau, todėl skaitant jaučiamas tam tikras betarpiškumas.

Jeraschino "Di Kronike von Pruzinland" taip išgarsėjo, kad atsirado kitas raštingas brolis, kuris visą kroniką išvertė atgal į lotynų kalbą, duodamas jai tokį ilgą ir iškilmingą pavadinimą: *Cronika vetus. Eztracta e cronica Cruciferorum ordinis teutonicorum. Per Nicolaum Jeroschin confecta est hujusmodi Cronica tempoer Theoderici Magistri, que inchoata fuit tempore Magistri Luderi.*

Vertimas tikslus ir todėl nėra mums perdaug įdomus, kadangi jame neradame nieko originalaus. Bet nežinomasis vertėjas užsitarnavo ypatingą padėką, nes jis taip pat išvertė į lotynų kalbą labai svarbią Wyganto von Marburg kroniką. Wyganto originalas dingo, ir mums liko tik tas vertimas.

Šių dienų skaitytoją, studijuojantį Jeraschino ir panašias kronikas, gal labiausiai erzina šitų istorinių šaltinių fanatiškas šališkumas, nors toks tiesos iškraipymas nėra svetimas ir mūsų amžiuje.

Istorikams kyla sunkus uždavinys: teisingai interpretuoti turimą medžiagą ir iš jos išlukštenti istorinį objektyvumą. Ir taip mes vėl prieiname prie to paties klausimo, kurį iškėliau pradžioje: kaip gi ten iš tikrųjų buvo? Ar mes kada nors sužinosime tiesą? Atsakymą į tokį klausimą mums gal davė XVIII š. vokiečių rašytojas Gotthold Lessing. Lessingas tvirtino, kad pati tiesa žmogui nėra tokia svarbi, kaip svarbus tos tiesos ieškojimas, jos siekimas.

Noriu užbaigti savo pastabas mūsų poeto Maironio žodžiais:

Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį
iš kapų milžinų
ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
iš senųjų laikų.

DAILĖ IR POEZIJA

I. Brazdžionienė lietuviško meno kalyje

Sukurti savitą stilių nėra lengva. Didžiai pažangios tautos, kaip japonai, turi savo tautinį meną ir jis tiek ryškus, kad nereikia vartyti tautinių nuorodų. Iškart atskiri nuo europietiškų ar amerikiečių tapinių. Jisai skirtingas nuo indų, thai tautos, ar afrikiečių.

O ar lietuviai gali sukurti savitą meną, skirtingą nuo rusų, vokiečių, lenkų bei italų? Kuo lietuviškumas mene galėtų būti mene parodomas?

Visi sutinkame, mūsų tauta turi gerokai skirtingų savybių, lyginant su kaimynais. Kitokia kalba, papročiai, rūbai, tautosaka, galvojimo būdas. Bet kaip tuos skirtingumus nupiešti? Kokias spalvas, siužetus, veikėjus, charakterius ar gamtovaizdžius parinkti? Visi turi senų žmonių, namų su šiaudiniais stogai, nupiautų ir rikėmis sustatinėtų rugių, net berželių, ir pro pušyną vedančių takelių. Lietuviškam menui neužtenka aplinkos, reikia minties, įsijautimo, supratimo, galvojimo senąja praeitimi ir dabartimi.

Ilona Brazdžionienė, gyvenanti Los Angeles, ne tik stengiasi, bet ir sugauna tą lietuvišką nuotaiką savo paveiksluose. Jinai tebejaučia gimtosios šalies alsavimą, numano žmonių judesius, girdi paukščių skridimus, pastebi augančių medžių lapus, žiedus ir šakas, kuriose tupėdami giesmininkai švilpina daineles, ar, pasikrapštę snapus, laukia naujo vabalo. Debesėliai skrieja virš sodybų ir miškelių, o saulutė kaip tiktai išlindusi iš ūkanų pradeda blizgenti. Kur buvusios, kur nebuvusios žąsys ima gagenti, ožka mekenti, gi piemenukas linksmai tempia sumeškeriotas žuvytes mamytei.

Tai būtų tiktai dekoracijos, jei neturėtų lietuviškos minties, lietuviškos vizijos, įvaizdžių ir bendros nuotaikos taip artimos tautinei širdgėlai. Netgi spalvos atrodo savomis, tarsi jūsų paties parinktos ir įstatytos kur reikia. Todėl žiūrai, gėriesi ir vėl iš naujo ateini pasigrožėti, bandydamas gerai atsiminti, kad reikalui esant galėtumei akyse atkurti ir vaizduotėje pasikabinti.

Paroda rinktinėje amerikiečių patalpoje

I. Brazdžionienė buvo pakviesta savo paveikslus išstatyti garsioje meno paveikslų parodoje: Brand Library Art Galleries, esančioje Los Angeles priemiesty, Glendelėje. Jos paveikslų paroda vyko 1981 m. gruodžio 5 - 29 dienomis.

Paroda atidaryta gruodžio 4 d. vakare. Rengėjai atsilankiusius pavaišino. Susirinko būrelis lietuvių, kurie atnešė autorei dovanų. Švedų, amerikiečių ir kitų buvo gerokai daugiau. Išstatyta 29 paveikslai, tarp kurių 6 senesnės gamybos, senobiniau atlikti ir mažiau patrauklūs.

Ilona B. kuria akriliniais dažais, plastika, paremta tapyba. Jos paveikslai turi įrėžimų-įpiovimų, panašių linoleumo kūrinių piaustymui. Įrėžimus daro specialiais peiliais. Prieš tai padengia drobę ar kitokį paviršių gipso sluogsnių, naudojant paletės peilį. Tada ant jo daro škicą (po daug bandymų popieriuje). Linijas piausto kaip grafikos darbus, po to eina prie tapybinio veiksmo. Norimam įspūdžiui išgauti naudoja tamsias spalvas. Jos ankstesnioji tapyba buvo grynai akrilinė.

Vėliausias jo išradimas — lietuvių poetų, rašytojų įvedimas į paveikslus ne portretiniu būdu, bet panaudojant atskiras eilutes ar posmus, turinčius ryškų vaizdą. Sakysim, pas mus kabo jos paveikslas štai su kokiomis poetinėmis eilutėmis:

Medinis angeles suduoda per gitarą,
Ir jo melodijoj jo tėvas-klevas šnera,
Ir lipa vabalas nustebusiu medžiu,
Ir sulą, tekančią plonom šakom, girdžiu.

Kitoje paveikslo pusėje įrašytas žodžių autorius. (Šiuokart palieku jį čia neišrašęs, gal skaitytojai malonės atspėti.).

Toksai mūsų rašto žmonių išminčių įprasminimas tapyboje labai sveikintina naujovė. Kaip sekasi poetams: jų žodžiais rašo dainas, antai, net paveikslus piešia.

Jau yra panaudojusi žodžius šių poetų: H. Radausko (daugiausia), B. Brazdžionio, K. Inčiūros, H. Nagio, P. Lemberto.

Parodoje buvo išstatyta pora paveikslų su angliškais žodžiais, aišku, skirtų svetimiesiems. Juos parašė pati dailininkė. Tie paveikslai turiniu svetimi lietuviams, netgi švediškais kalėdiniais papročiais — degančiomis žvakutėmis ant mergaitės galvos. Švedams patiko.

Prie paveikslų pridedami paaiškinimai. Pakartotinai paminėtas lietuviškumas, o angliškas tekstas net išverstas į lietuvių kalbą. Kaip malonu!

Ilona Bradžionienė jau išėjo į amerikiečių meno pasaulį. Ne visai pilnai, bet pėdos galą jau įstatė. Pasipurčius bus galima ir abi kojas prastumti. Gyvuoki, nepalūžki, Ilona, niekad nemeski lietuviškos sielos savo kūryboje.

Algirdas Gustaitis

ĮSIGYKITE ALGIRDO GUSTAIČIO

"200.000.000 AND LITHUANIA", anglų k., II-ji laida, kaina $1.50

"LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA", tinka visiems, 80 iliustracijų. Kaina $2.50

Alg. Gustaičio Užpuola bitės. Iliustravo Vytautas Stasiūnaitis. Kaina $2.00

Lietuvių Dienų" administracija
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas 1 (213) 664-2919

Metinės "Draugo" romano premijos iškilmės šiemet įvyko Clevelande kovo 20-21 dienomis. Iškilmių komitetas posėdžiauja. Iš kairės: arch. E. Kersnauskas, B. Gaidžiūnas, V. Rociūnas, kun. G. Kijauskas, M. Lenkauskienė. Foto V. Bacevičius

Cleveland writer B. Pukelevicius autographs a copy of "Devintas Lapas" [The Ninth Leaf], winner of the 1982 "Draugas" prize. Standing next to her, prize committee chairman M. Lenkauskas and committee member V. Svarciene.

Draugo romano premiją įteikiant Clevelande sveikinimo žodį taria dr. R. Kontrimas, premijos mecenatas. Kairėje komisijos atstovai B. Gaidžiūnas ir V. Rociūnas: dešinėje — kun. V. Rimšelis, Draugo red., ir laureatė B. Pūkelevičiūtė.

Foto V. Bacevičius

Dr. V. Kontrimas, contributor of the $1000 prize for this year's "Draugas" best novel award ,speaks at presentation ceremonies in Cleveland. On left: Prize Committee members B. Gaidziunas and V. Rociunas. At right: Rev. V. Rimselis and Award Winner B. Pukeleviciute.

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė pasirašo romane "Devintas lapas". Stovi komiteto pirm. M. Lenkauskienė (dešinėj) ir komisijos narė V. Švarcienė.

Foto V. Bacevičius

The annual "Draugas" prize for outstanding novel was awarded in Cleveland on March 20-21. The Prize Committee evaluates the submitted novels. From left: E. Kersnauskas, B. Gaidziunas, V. Rociunas, Rev. G. Kijauskas, S.J., and M. Lenkauskas.

BŪTENYBĖ SUSTABDYTI SAVITARPIO GRUMTYNES

Kun. dr. J. Prunskio žodis Clevelande

Iš A. Balašaitienės pasikalbėjimo su kun. dr. J. Prunskiu Clevelande, atspaustu "Dirvoje", vasario 25 d. nr.

Kun. dr. J. Prunskis tą vakarą pavadino "džiugia proga", kad gali susitikti su "vadovaujančiais Clevelando lietuviais veidu į veidą." "Clevelandas—tai švyturiuoja lietuvybės židinys", entuziastingai kalbėjo iškilusis svečias, paminėdamas Čiurlionio Ansamblį, Grandinėlę, Kultūros Tarybą, tvirtindamas, kad Clevelandas yra vertas dėmesio ir pagarbos. Jis kvietė visus bendromis jėgomis siekti Lietuvos laisvės, kad ir skirtingais metodais. Atsiradus užklausimui iš vietos, svečias prisipažino palaikąs Reagano užsienio politiką, tačiau manąs, kad San Salvadore reikalingos plačios socialinės reformos, nes kitu atveju jis tapsiąs komunistiniu.

Po vakarienės turėjau progos su svečiu atskirai pasikalbėti ir pasiklausti jo nuomonės mums visiems rūpimais klausimais, kuriems išnagrinėti ne visada atsiranda galimybių. Atsižvelgiant į tai, kad artėjo Vasario 16-osios minėjimas, kuris kasmet iššaukia nuomonių skirtumus ir diskusijas, paprašiau kun. Prunskį išdėstyti savo nuomonę apie to iškilaus minėjimo pobūdį.

"Nepriklausomybės paskelbimas yra džiugi šventė — ji turi žadinti viltis nepriklausomybei atgauti. Mes turime pagerbti ryžtą ir drąsą, gyventi ne vien prisiminimais, bet užsidegti nauju ryžtu ateities darbams. Tiems uždaviniams reikia lietuvių kalbėtojų, bet naudinga turėti draugų, kviečiant kitų pavergtų tautų atstovus, nes jie ta pačia problema suinteresuoti. Esu šalininkas kad būtų kviečiami amerkiečiai redaktoriai, profesoriai radijo stočių personalas, tuo priverčiant juos domėtis Lietuva ir talkinti laisvės kovoje."

Toliau kun. Prunskis labai intensyviai pabrėžė būtinybę stabdyti savitarpio grumtynes, nes tuo tik džiuginamas okupantas. Tai lyg senosios Lietuvos tarpusavio bajorų peštynės: seimuose piovėsi, o Maskva jau lipo ant kulnų, ir Lietuva negalėjo atsilaikyti. Dirbti reikia pozityviai, o demokratinės nuotaikos neprivalančios trukdyti bendram darbui.

"Jaunimą turime įtraukti iš pat pradžių",, toliau savo mintis dėstė svečias. "Reikia turėti jaunimo atstovus. klausti jų pageidavimu ir taip tvarkytis, kad ir jaunimas turėtų balsą."

Konkrečiai reikėtų jaunus žmones kviesti su paskaitėlėmis, o ne kaip statistus. Jam reikia duoti konkrečius uždavinius. Tai reikšminga ir pozityvi veiklos akcija.

Grįžtant į Vasario 16-osios minėjimų pobūdį, kun. Prunskis pareiškė, kad ir "gerą dalyką galima pataisyti". Jo nuomone, naujų formų ieškojimas yra naudingas, tačiau svarbiausia esa galimai plačiau įtraukti jaunima, kreipti dėmesį į jo planus ir pageidavimus, atsižvelgiant į vietos sąlygas. "Mums ne tiek patys minėjimai svarbūs, kaip PERKĖLIMAS mūsų idėjų ir siekių į ateinančią kartą", pabrėžė svečias. Jaunimui reikia duoti pareigų ir įrodyti, kad jis naudingas, reikalingas ir svarbus.

Clevelando Alto sk. valdyba su Vasario 16 pagrindiniu kalbėtoju kun. dr. J. Prunskiu. Sėdi — I eil.: O. Jokūbaitienė, kun. dr. J. Prunskis, B. Natkevičiūtė; stovi: Br. Nainys, J. Budrienė, inž. A. Pautienis, A. Mackuvienė ir V. Jokūbaitis.

J. Garlos nuotr.

The governing board of ALT's Cleveland section with Rev. Dr. J. Prunskis, keynote speaker, at February 16 Independence Day ceremonies. Seated: O. Jokubaitis, Rev. Dr. J. Prunskis, B. Natkevicius. Standing: Br. Nainys, J. Budrys; Engineer A. Pautienis, president; A. Mackuvis, V. Jokubaitis.

STUDIJŲ SAVAITĖ EUROPOJE

29-toji Europos Lietuviškųjų Studijų Savaitė šiemet vyksta Anglijoje, gražiame Londono priemiestyje. Adresas: St. Mary's College, Strawberry Hill, Twickenham, TW1 4SX, England.

Data: nuo sekmadienio, rugpiūčio 15 d. iki šeštadienio, rugp. 21 d. Tačiau dalyviai gali atvykti ir nakvoti šeštadienį (rugpiūčio 14) ir išvykti sekmadienį (rugp 22 d.). be jokio atskiro mokesčio.

Kaina: 125 angliški svarai. Nei registracijos, nei jokių kitų mokesčių nebus, išskyrus ekskursijas, kas norės. Nepajėgiantiems, o ypač mokslus einančiam jaunimui., bus daroma nuolaida.

Užsisakant prašome prisiųsti 10% depozito, kuris bus priimtas dėmesin atsiskaitant.

Studijų Savaitei ruošti ir ją tvarkyti yra Londone sudarytas komitetas: Zigmas Juras — pirmininkas, Mečys Bajorinas— Petras Mašalaitis, Klemensas Tamošiūnas, Povilas Tričys ir Aleksas Vilčinskas.

Vietovė, kur vyks Studijų Savaitė, vadinasi "Strawberry Hill" (Žemuogių kalnas). Tai nėra joks kalnas ir ten neauga žemuogės. Tas pavadinimas neturi jokio pateisinimo, kaip ir daugelis kitų pavadinimų Anglijoje. Yra labai graži ir istoriškai turtinga, dviejų šimtmečių senumo, vietovė, turinti 38 akrus (16 ha.) žemės, lengvai pasiekiama iš Heathrow (Londono) arerodromo (taxi 20 minučių) ir iš Waterloo geležinkelio stoties traukiniu (32 mn.).

Bendrabutis yra didelis (450 lovų), bet mes užimsime tik dalį. Dauguma kambarių yra viengubi su šiltu ir šaltu vandeniu. Vedusiems bus ir dvigubų kambarių. Veiks du barai. Sode yra žaidimo aikštės, penkios teniso aikštės, sporto salė ir koplyčia. Temzė teka visai pro šalį.

Kas norėtų ilgiau pabuvoti Anglijoje (atvykti anksčiau ar pasilikti po Studijų Savaitės), gali atostogauti Lietuvių Sodyboje, kuri yra 60 km nuo Žemuogių kalno. Kaina Sodyboje: nakvynė ir pusryčiai — 8 svarai, viena diena (nakvynė, pusryčiai, pietūs ir vakarienė) — 13 svarų, viena savaitė su pilnu išlaikymu — 78 svarai.

Sodyba turi 56 akrus žemės, yra ežeras, upelis, miškelis, žaidimo aikštė, maudymosi baseinas. Kambariai su šiltu ir šaltu vandeniu. Yra valgykla, šokių salė. du barai.

Užsisakyti atostogas galima per mūsų komitetą. Visais reikalais rašyti: Studijų Savaitės Komitetas, Lithuanian House, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England. Telef. 01-727-2470.

M. Bajorinas

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Dėl pakilimo popierio kainų, klišių darymo, spausdinimo ir pašto ženklų išlaidų, ir abelnai nenumatytų kitų išlaidų, esame mes priversti kelti Lietuvių Dienų prenumeratą nuo 1982 m. sausio mėn. iki $20.00 amerikiškais doleriais, ir iki $25.00 Kanadiškais doleriais.

GRYNAS BERŽYNAS

Albinas Pempė gerai prisimena sekmadienio popietį, kai į galvą šovė taurioji mintis steigti kultūros klubą. Gulėjo jis tada ant putlios sofos ir klausėsi Tamošiūno kūrinių albumo, kurį jam pusseserė prisiuntė iš Lietuvos.

Muzikai nutilus, Pempė tingėjo atsikelti ir apversti plokštelę. Kurį laiką spoksojo į lubas. Nardė svajonių beribėj. Tai jo mėgiamiausias poilsio būdas — dūmoti be galo, be krašto.

Betįsojant ant sofos, prieš akis atsiskleidė mylimas kraštovaizdis: mėlyna upės juosta, saulėta diena, pakrantėj karklynai, toliau vešli pamiškės veja, dar toliau — iškišulys su keliais beržais. Buvo vasara. Su draugais yrėsi uogauti.

Nei iš šio, nei iš to dingtelėjo keistas sakinys: "Grynas beržynas — matosi iš tošies ir iš nuleipusių šakų". Kelis kartus pakartojo sakinį, vienaip ir kitaip sukeisdamas žodžius. Staiga kaip įgeltas pašoko nuo sofos.

— Padūk tu man! — šuktelėjo Albinas.

— Juk tai gryniausia poezija. Sumanyk tu man šitaip vaizdingai ir skambiai išsireikšti. Iš tošies matosi ir iš nuleipusių šakų — šiandien mane pabučiavo mūza.

Susijaudinęs Pempė pribėgo prie telefono, kur visuomet gulėjo švarutėlis bloknotas su nusmailintu pieštuku. Išplėšęs lakštą, kaligrafiškomis raidėmis užrašė savo pirmąjį poezijos kūrinį. Nuostabus dalykas. Keliolika minučių Albinas sėdėjo akis įsmeigęs į popierių. Protarpiais falcetu lemeno magiškus žodžius. Kažkokia saldi galia surakino kūną, kėlė jausmus dangopi.

Vėliau, ant sofos gulėdamas, Albinas galvojo, kaip būtų gera visą likusį gyvenimą paskirti vien poezijos rašymui. Jis tikriausiai kursiąs tik gražius, skambius, jausmingus eilėraščius. Apie gamtą, meilę, tėvynę, jaunystę. Juk tų prisiminimų neaprėpsi.

— Kokis puikumėlis gražumėlis, — liaudiškai džiūgavo Pempė. — Taip ir bus. Duodu žodį. Svajosiu, rašysiu. Tereikės tik įtikinti abejingus tautiečius, jog esu poetas, o ne koks nors apsimetėlis. Esu grynos lyrikos beržynas.

Na, kaip ir būna tokiais atvejais, gerą įvykį bematant paseka dar geresnis. Įsisvajojusiam Albinui Pempei užkliuvo dar kita palaiminga mintis — įsteigti kultūros klubą, kurio programoje lietuvišką vaišingumą puoštų poezijos menas.

— Sueitų apylinkės kūrybingieji kultūrininkai. Pasivaišintume. Jie atsiskleistų kaip palaukės beržai ar liepos. Aš irgi. Parodyčiau, kas esu. Bičiuliai būtų sužavėti. Lietuviai juk yra imlūs dainingiems žodžiams. Buvome ir esame lyrikų tauta. Maironis, Putinas, Binkis, Aistis...

Nesigilinsiu į tolimesnes Albino meditacijas. Tenoriu tik su deramu orumu pabrėžti, jog mintis, užsimezgusi ant sofos, tapo įkūnyta. Gan veikiai kultūros klubas pasidarė pastoviausiu sambūriu mūsų apylinkėje. Tuo Pempė galėjo tik didžiuotis. Narių niekad nestigo, nes vis iškildavo naujos meno jėgos. Ypač padaugėjo talentingų dailininkų, sugebančių sodriomis spalvomis ir visokiais abstraktais gražinti gyvenimo pilnybę.

Į klubo sueigas kūrybingos ponios sunešdavo gardžiausių užkandžių. O kūrybingi vyrai pasirūpindavo buteliais, kad ir nelabai rinktinės markės. Suprantama, viskas vyko su saiku. Džiugios nuotaikos nesudarkė joks akibrokštas. Darniai rezgėsi pokalbiai. Pleveno kilnios idėjos. Kartais blykstelėdavo sūresnis anekdotas. Griaudė juokas.

Sueigų svoris, kaip dera, priklausė pačiam steigėjui Albinui Pempei. Visiems užkandus, buvo pilstomas tradicinis šampanas. Tada Albinas dainuojančiu balsu prabildavo:

— Brangūs tautiečiai, kultūros ir meno mylėtojai. Esu laimingas, galėdamas jus pasveikinti poezijos deivės vardu. Štai — šitoje pastogėje dabar, kur nepažvelgsi, gyvuoja žaliuoja grynas beržynas. Iš tošies matosi ir iš nuleipusių šakų. Galiu pridurti — ir iš putojančios sulos. Valio poezija!

— Valio, valio! — šaukė visi keldami taures. Patiko svečiams Pempės saikas — savo mintis išlieti vienu akimoju. Daug kas ir vadino jį vieno sakinio poetu. Įžvalgi literatūros profesorė savo straipsnyje Albiną Pempę pakrikštijo lietuviškojo haiku pradininku.

Neperseniausiai Albinas išleido gražų poezijos tomelį, skoningai iliustruotą, antrašte "Grynas beržynas". Ar jo eilėraščiai verti skaitymo, teatsako kritikai. Įdomu, kad minėtas epochinis sakinys yra atspausdintas pavieniais žodžiais per visą puslapį. Šviečia jis rinkinyje kaip baltaliemenis beržas.

Pranas Visvydas

PRANAS VISVYDAS

Balandžio Monologas

Žmogaus dvasia yra gėlė. Tuo įsitikinau atvertęs tolimo pavasario poeto knygą. Lyg žiedlapiai palyginimai ir vaizdai dabar epochos dulkių slegiami kamuojas. Prie jų priglūdęs abejoju, ar suspėsiu nykimo jūroje surėsti plaustą ir ant jo kaip Robinzonas, nepalūžęs vientulystėj, brandinti blaivų protą ir dvasia tikėti.

Ar visa, kas pripildo mano būvio indą,
galės išlikti atspara rytojaus būviui? ..
Keli paveikslai, rinkiniai, žodynai, gėlės
ir Bacho nenutylanti partita vakarais,
kai lengvos godos poilsio orbitoj nardo
nelyginant akvariume žibančios žuvelės.

Tuomet buvau ryžtingai nusiteikęs imtis
naujų ginklų naujiems tikslams laimėti.
Su rūpesčiu žvalgiausi. Pokalbiuos ieškojau
tikrovės prietilčio, kurs žygdarbiu žeruoja.
Žūt būt norėjosi veiklios gaivios kūrybos
tiek dvasiai, tiek mūsų iškankintai žemei.

Vien tik save pasotinti ne viskas, jei kiti
išalkę ir ištroškę žūsta nesulaukę paramos,
jei upių ižas po staigaus pavasario užtvindo
sodybų klonius, miestus, jei taifūnas salą
išdrasko tartum smėlio kupstą, ir gamta
lyg Polifemas tebekeršyja žmogaus kūrybai.

Tik kliedesio sapne draskausi, puolu
į vėtros plaukus, į audros ragus įkimbu.
Už vieną šemės pėdą atiduodu kraujo
duoklę.
Tik kliedesio pakopoj. Ne rūsčioj tikrovėj.

Žmogaus dvasia yra gležna gėlė. Matau,
kaip tarpsta plazdančių minčių gėlynai.
Čia niekuomet ketinimų daigai nežūna.
Čia klesti puošmenos ir suvenyrai.

LD POEZIJOS LEIDINIAI:

Elena Tumienė, Karaliai ir šventieji. 80 p. Viršelis Ados Korsakaitės. Kaina $3.00

D. Sadūnaitė, Kai tu arti manęs. 38 psl. Kaina $1.00

Nerima Narutė, Relikvijos. 71 psl. Kaina $2.00

Alfonsas Gricius, Pažadinti sfinksai. Eilėraščiai. Egzotiški Australijos peizažai. 47 p. Kaina (papiginta) $1.00

Gražina Tulauskaitė, Vakarė banga. Eilėraščiai. 127 psl. Kaina $2.00

Pridėkite persiuntimui 50 cnt.

L.D., 4364 Sunset Blvd., L.A. CA 90028

ENGLISH SECTION

INTERVIEW WITH LITHUANIAN INDUSTRIALIST

GASPARAS KAZLAUSKAS

By RUTA SKIRIUS

GASPARAS KAZLAUSKAS is the founder, president, and primary shareholder of Astro-Arc Company, a manufacturing company for automatic welding equipment located in Sun Valley, California. It employs 80 people, last year reached $6.5 million in sales, and is housed in a modern 42,000 square foot facility. His brochure states that "high quality welding heads and automatic programming systems . . . control welding sequences, operational speed and electrical current . . ." and are typically used for "tube and pipe welding in nuclear and fossil fuel power plants; heat exchanger installations; for rocket engines and in space craft and space shuttle applications; for hydraulic systems on aircraft; for air cushion and hydrofoil vehicles; pharmaceutical and chemical sterile piping systems; desalinization projects; instrumentation applications; and components used by the beverage industry."

Married a second time in 1979, Kazlauskas is raising two children—Katherine (2½ years) and Victor (9 months) with his Polish wife Maria in Los Angeles, California.

Kazlauskas was born in 1922 in Kaunas, Lithuania. Raised in Kaunas, he studied mechanical engineering at Suaugusiu Institutas and worked in that field in Kaunas until he left for Vienna in 1944. He married in 1945 and continued working as a mechanical engineer until he resumed studies in the field at Braunschweg University from 1946-49. Emmigrating to the United States in 1950, the first job he landed was as a machine operator in Cleveland.

In 1951, he and his first wife divorced. After a succession of jobs as a mechanical design engineer in Cleveland and Detroit, he finally moved to California in 1958. Until 1960, he worked as a mechanical design engineer for the B-70 (supersonic airplane) program at North American Aviation. Moving to the Atomics International Division of the same company, he continued working as a mechanical design engineer until 1964 when he left the company to start his own.

: : :

Q. You've become well-known in the Lithuanian community for establishing a successful manufacturing company in Los Angeles. While many Lithuanians become engineers, few go so far as to set up an independent company capable of competing for industrial contracts world-wide. Why do you think so few Lithuanians enter into entrepreneurial ventures such as yours? Surely they have the intelligence and technical competence?

A. I think Lithuanians are probably inhibited by a narrow perception of the possibilities of what one can achieve in this country. It takes setting a goal and persevering with conviction and patience to accomplish it. It isn't just Lithuanians who are not pursuing entrepeneurial goals. Very few Americans do either. A recent *Fortune* article pointed out that most people earn a living by working for a big company. They are well rewarded in these bureaucracies for a minimal standard of ingenuity and inventiveness so they have no reason to leave. To do what I did requires accepting yourself as the sole resource for the success or failure of developing the product, manufacturing it, and then selling it.

Q. Are Lithuanians hampered in any way by their immigrant status or cultural background?

A. In the United States, being a foreigner does not hinder personal acceptability, in fact, it lends a certain aura to be from Europe. One has to admit that many of the more intelligent people migrated here, but intelligence is different from imagination. I would say our Lithuanians get derailed from thinking about goals in the larger society.. I think even a broader issues because they think they should all be the same in capability. While it's good to generate a feeling of togetherness, it also seems to produce a lot of jealousy. This is what I think prevents Lithuanians from pulling together their resources and applying them to larger issues. There are too many petty factions that distrust one another too much to work together on any larger project because no one will follow the opposition leader. The other problem with this closeness is that no one can publicly admire anybody who does something outstanding or accomplishes high goals in the larger society. I think even a Jew is held in higher regard among Lithuanians than another Lithuanian because they expect success from a Jew.

Q. Why do you suppose these factions exist?

A. The way that I see the politics here is that the people who came here from the old country were somebody important there and they end up in the United States maybe at the end of a broom or doing some other menial job. To elevate their self-esteem they revert to political activity amongst other Lithuanians. They try to preserve the past in-

G. Kazlauskas, founder and owner of Astro-Arc Company at his desk.

Gasparas Kazlauskas, Astro-Arc kompanijos įsteigėjas sėdi savo įstaigoje.

stead of trying to look forward. My own experience has shown me how important it is to be future thinking. The more I have gone out into the social life of Americans the more I have gotten different ideas and stimulating stories. When you realize they are not much different from yourself, you are inspired to continue onward. Depending on with whom you associate you might even get information that is not otherwise available.

Q. How does it work to have Lithuanians working FOR you in a subordinate role and then working WITH them as equals in cultural activities and church functions? There doesn't seem to be a clear-cut hierarchy in Lithuanian organizations; officer roles are just passed around annually.

A. Extra-curricular activities should not affect business relationships at all. Employees have assigned duties to perform and either they perform them or they don't. Friction is created when some one person brings egalitarian ideas into the workplace. Dissension occurs because you have three or five bosses. Only one person can be held accountable for the direction of the ship. And that person must outline in the contract what everyone's obligations are, or others will take advantage of you.

Q. Would you ever hesitate in firing a Lithuanian if he or she did a poor job or were negligent in some way? Or would you be inclined to give him or her a second chance where you might not with someone else?

A. Oh, I think I give everybody ten chances. I might be less critical of a Lithuanian than someone else, but I still voice my displeasure and don't fire anyone very easily. Lay-offs when business is down are difficult enough.

Q. How do Lithuanians fare as workers, compared to others? Are they more industrious than others?

A. Oh, I can't really say. You have very good ones and very bad ones just like with any ethnic group. It's hard to generalize, but maybe I could say that Americans are more appreciative about having the job than Lithuanians. In some cases, Lithuanians seem more industrious, and in certain respects they are more intelligent. They seem to be more well-versed in other subjects besides just the narrow aspects of the job, and maybe because of their background, they seem to have more flexibility or adaptability to new circumstances. Americans are trained in narrow fields. We have all kinds of people working here: Poles, Czechs, Jews, Russians, Argentinians, Mexicans.

Q. What motivated you to risk starting your own business?

A. When I was working at Atomics International, which was a division within North American Aviation, now called Rockwell International, I got the idea that what I was designing could have far broader industry use than just in this company. The first indication of this need was the fact that other divisions made requests for similar equipment especially designed for them. Then I thought of all the other industries like ours that would have similar needs, like Boeing, Douglas, Lockheed, General Dynamics, and other space and nuclear companies. Most of the companies were welding manually and the quality was variable—a risky proposition for their type of product. Many times we were asked to do repairs and cut-outs to the manual work. What *finally* precipitated my decision, though, was that Atomics International required Q-Clearance, which is top-secret clearance and they wouldn't give it to me. The unofficial rule was that if anyone had any blood relatives behind the Iron Curtain, the probability of his getting clearance was very slim. I tried to challenge that policy; after 2½ years and several attempts to get clearance, they advised me that the next step would be for me to hire an attorney to represent me at a hearing. I decided that if this is what it takes to get promoted in a career track then I don't feel good about working for them. And I quit.

Q. Did you take the projects you were working on when you quit?

A. No. While I had several patents in my name when I worked for North American Aviation, they belonged to the organization. I had to come up with something different in order to be doing business legally and ethically. Those big companies challenge you right away with a cease and desist letter if you take technical patents developed for them to another company. I showed them that my way of doing the welding was quite different from what they were doing, and they left me in peace.

Q. Had you saved up enough money to be able to just quit like that and start your own business? One of the most common reasons small business go under in the first few years of operation is under-capitalization.

A. Not too much. I had only $10,000 saved up. Security wasn't the basic reason for my going into business, and I didn't do it in the usual business way. I started operations on the kitchen table, designing the equipment and getting other people to manufacture it for a fixed price. In the first half year I made $500. It was a bit of a shock to me. Here I had a piece of good equipment, desired by many, and yet I couldn't sell it. What saved me was an acquaintance who knew of my capabilities and requested my help with a problem. So I did a job for him which required special machining and welding. This time, for the period of time that I worked, I made about the same amount of money as I would have at my old job. I decided this wasn't bad. About this time other orders started to trickle in.

Q. And you were still working out of your house?

A. Yes. In fact, it was an apartment in a large complex. There were some embarrassing moments. I remember one morning some clients from Boeing came over, rang the bell, and Angie (his daughter —Ed.) opened the door in her robe. They, very perplexed by this scene, asked where Astro-Arc Company was. Another time a client from England came over to discuss a contract, wandered all over the area looking for a plant and found only an apartment. Finally, he stumbled onto the manager and asked where Astro-Arc was. The manager pointed him to the right apartment. Again, Angie opened the door and showed him to the area that I worked. So to start a business it's nice to have capital,

(Continued on Page 18)

Astro-Arc Co., Sun Valley, Calif., designed by Lithuanian architect Bruno Aras and constructed by B. Gestautas.

Astro-Arc Co., Sun Valley, Calif. pastatas, suprojektuotas architekto Br. Aro, ir pastatytas kontraktoriaus B. Geštauto.

Gasparas Kazlauskas

(Continued from Page 17)

but not necessary. But I wonder why anyone with the capital already would want to do anything so risky?

Q. But didn't you at some point need additional capitalization, say for expansion or to pull you through recessions? What did you do?

A. Banks are funny. Banks are willing to lend you money as long as you don't really need that money. But if you *really need* that money, you probably won't get it. If you don't have any collateral they won't give you any money. When I first started the business I asked for a $3000 loan and didn't get it. In 1965 we experienced a slow period and again I needed the capital. By now I was out of the apartment and had four employees. It came down to a question of which one of the four should I fire or ask the bank for a loan of $5000 to tide us over for a couple of months. In that first year we had established a pretty good record of paying bills and they granted it. In a few months we had the contracts coming in again and all was well. Tip for future entrepreneurs: In order to keep a good relationship with the bank, don't try to hide anything under the rug. If you openly let them see what you do and how you do it, they are more than willing to help you.

Q. Were any of your first four employees Lithuanian, perchance?

A. Yes, one was the primary draftsman. By the way, I always tried to hire Lithuanians whenever I could. For example this new building was designed by a Lithuanian architect, Bruno Aras; the interior was designed by Al Zaliunas, and the contractor was B. Gestautas.

Q. I'm sure you've experienced many ups and downs over the past 18 years, and I'm sure you were more prepared for some than for others. What was your greatest strength going into the business?

A. Confidence. I knew we had a good product, but beyond that I had confidence in myself. The worst thing that could happen now, is that I would have to find a job working for someone else.

Q. Was there anything about working for someone else, can you recall, that you didn't like and may have contributed to your striking out independently?

A. You might say that I was somewhat individualistic and didn't particularly like working for someone else. I didn't like to be bossed around. Maybe that's why I picked this field of work initially; they give you a job—a problem area—and you design a solution—independently. I never crumbled under pressure; I saw it as a challenge, and still do, to solve the most difficult problems.

[*To Be Continued*]

Lithuania's Independence– A Third Road

An article, asserting that Lithuanian independence is not only possible, but also necessary, was published in inssue No. 20 of the underground journal PERSPEKTYVOS [Perspectives], dated 1980. The author of the article dissects and rejects the Soviet thesis that Lithuania must remain incorporated into the USSR because a "third road"—independence—is impossible. Excerpts from the article follow.

"Impossibility" of independence— an absurd notion

"'. . . Those who would want to tear away the Lithuanian from the Russian nation dig a grave for the Lithuanian nation. Either choose the road of national flourishing, together with the Russian nation and all the Soviet nations, or imperialist slavery, the threat of national destruction. There is no third road.'

"Thus J. Anicas writes in an article . . . published by *Literatura ir Menas* (Sept. 30, 1978) . . . This absurd . . . and deceitful assertion is meant to . . . enmesh, cobweb-like, the consciousness of our people, to shackle their ardent quest for freedom and independence, and to compel them to be content with what is given and allowed by the foreign power"

". . . The desire to become a separate socialist State is not an empty fantasy, but a quite real matter. For decades we have been inculcated with the idea that Lithuania would not be able to maintain itself without belonging to the Soviet Union, that it would be swallowed by the rapacious imperialist States. But we all can see that Socialist Albania, which has severed its ties with the Soviet Union (and now also with China —Ed.) exists perfectly well as a separate State and not a single capitalist country threatens its independence . . .

"For decades, attempts have been made to prove to us that only within the Soviet Union would Lithuania have been able to attain the present economic and cultural levels . . . But to say that national independence is supposed to be an obstacle to progress, that this or that nation would not be able to create a modern economy without joining a larger State—all this argumentation is typical to colonizers and their lackeys . . . Those who brand as a nationalist and an enemy anyone who wishes Lithuania to become a separate State (even if such people happen to be party members), are themselves harming the cause of socialism, discrediting it in the eyes of the working people, and negating the constitutional right to secede from the USSR."

The True Reason for Holding Lithuania

"In 1918, Soviet Russia saw an independent Lithuania as an obstacle in its westward expansion. An editorial published in the daily *Izviestiya* (December 25, 1918) formulated it as follows: 'Estonia, Latvia and Lithuania stand astride Russia's road in our march to West Europe. They have blocked our revolution and they are separating Soviet Russia from Germany, which is experiencing a revolution. It is imperative that we break through that fence'."

Industrialization—an instrument of colonization and russification

". . . What about the transfer of entire factories, including the workers and their families, to the national border (the non-Russian territories of the Soviet Union.—Ed)? In addition to serving the purposes of strengthening the Soviet power and of industrializing those territories, did not this transfer objectively amount to their colonization and russification? Does not the present accelerated industrialization conceal a striving to change the national composition of these territories? It goes without saying that the increase in the percentage of the Russians in a republic intensifies the country's russification. It is certainly a new type of colonialism, which is possible only under the conditions of socialism when entire plants and branches of the people's economy are directly subordinate to Moscow, while the organs of the (national) republic have almost no control over them."

Discrimination in education

". . . In many cases the non-Russian nationalities (in the Soviet Union) are allowed to have schools in their national languages only in a certain territory, in their national environment, or republic, but are deprived of this and some other national rights beyond their boundaries. Meanwhile, the leading nation, the Russians, have schools in their language, wherever they might move . . . This 'internationalization' which is conducted under the cover of economic and social development, is nothing but the same colonization, as fostered by tsarist Russia and its inevitable companion—enforced assimilation."

"Rapprochement" and "merger" equals death of nations

". . . The accelerated rapprochement (of nations) in the Soviet Union is a typical colonial policy, which is merely disguised with the flag of socialism, internationalism, and even national flowering . . . Lithuanian communists have so far failed to make conclusions from the lessons of history, because even today they regard independence as equivalent to internationalism and socialism . . . This erroneous view has resulted in the enforced loss of Lithuania's independence and the country's incorporation into the USSR, where today the rapprochement of nations is being carried out, and the merger is being planned. Thus the destruction of the Lithuanian nation is in the planning stage . . ."

"We must raise the flag of independence"

". . . The third road does exist . . . The attempt to discredit independence and to identi-

(Continued on Page 20)

Mikhail Suslov — The "Second Hangman" of Lithuania

Soviet Leader Had Important Role in Genocide

The death of Mikhail Suslov, the "grey eminence" of the Soviet establishment, on January 25, 1982, generated much comment in the USSR and abroad. The official obituary, which appeared in the Soviet press, hailed him is an outstanding "Bolshevik-Leninist" who, among others, possessed a "great soul" and "crystalline decency." The Western press reports focused on Suslov's role as a power behind the throne and as the Stalinist guardian of ideological purity. His activities in Lithuania during 1944-1946 were mentioned, including his supervision of the reincorporation of the Baltic nation into the USSR and the ruthless suppression of Lithuanian resistance.

The Lithuanian Chapter of Suslov's Career — Genocide

The Lithuanian chapter of Suslov's career deserves much closer attention, for it was he who guided the genocide campaign against the Lithuanian people, an undertaking for which he amply deserves the title "war criminal" and for which some of the Nazi leaders were executed after the Nurnberg trial. The official Soviet obituary describes Suslov's role in Lithuania with exceeding "modesty":

> "During 1944-1946 M. Suslov was chairman of the party's Central Committee's Bureau for Soviet Lithuania. This Bureau assisted the party organization in the liquidation of the effects of the war and to strengthen the Soviet system in Lithuania."

The Lithuanian people have very different memories about Suslov. He directed the military operations against the Lithuanian guerillas and drew up plans for the terrorization and deportation of Lithuanian civilians. Under his command, Soviet armed forces, including special detachments, combed Lithuania's forests, burned down homes, and seized cattle. In some forests, special units were parachuted from planes with the aim of provoking and terrorizing the local population. The corpses of guerillas were exhibited in public squares of cities and towns; those taken prisoner were tortured. Mass deportations doomed tens of thousands of men, women and children to death in the Far North.

Suslov Invents the Mythical "Lithuanian-German Nationalist"

Hitler used to say: "If the Jew didn't exist, we would have to invent him.". Since the Lithuanian-German nationalist hybrid did not exist, Suslov invented it. Of the approximately four million Red Army men who were taken prisoner by the Germans, a whole million agreed to serve under the German flag. According to the estimates of the Soviet historians, there were only eight thousand of (such) Lithuanians. And yet to this day Suslov has not once called Vlasov a Russian-German nationalist. Some 60,000 Belgians, some 100,000 Frenchmen, and volunteers of other nations served in the SS and other units, but Suslov did not invest them with similar names.

Only 286 volunteers turned up for the SS Legion, organized by the Germans in Lithuania. Finally, on March 17, 1943, the Germans gave up the attempts to organize a Lithuanian SS Legion, closed down all the Lithuanian universities and other higher education establishments, and sent many members of the Lithuanian intelligentsia to concentration camps. The journalist L. Stepanauskas in *Tiesa* (November 3, 1966) wrote that there were 3250 Lithuanians in the Dachau concentration camp alone. According to Suslov's terminology, most of them must have been "Lithuanian-German nationalists," since only 38 Communists had been deported from Lithuania to Germany.

"Despite the heroic stand of the Lithuanian nation during the German occupation, in the fall of 1944, Stalin, Beria and Suslov willed it that all Lithuanians (except for a handful of Communists, who numbered 1127 on January 1, 1945) were declared German collaborators and, in fact, found themselves outside the pale of law. Every Russian colonist could kill them or deport them to Siberia.

"Destroyer" Battalions Terrorize Lithuania

On August 24, 1944, the formation of the so-called 'destroyer' [*istrebiteli*] batallion began. On December 18, 1945, they were named *liaudies gynejai* (defenders of the people). Most of these *istrebiteli* were local Russians and Russion POW's, saved by the Lithuanians. Afraid of Stalin's reprisals for having allowed themselves to be taken prisoner by Germans, they showed a special zeal in robbing and killing the Lithuanian people.

At Suslov's instructions, NKVD units stationed in Lithuania were being secretly informed that Lithuanian 'bandits' were killing every Russian . . .

Until 1957, the propaganda of the occupying power was almost completely silent about the German cruelties in Lithuania and put all the blame at the door of the Lithuanian-German nationalists . . . The Russian-speaking people had to be convinced that the entire Lithuanian nation collaborated with the Germans. For that purpose, reports from the courtrooms where Lithuanian partisans were tried were published only in the (Russian-language) newspaper, *Sovyetskaya Litva*. One should not therefore be surprised that, when NKVD men failed to find partisans in the forests, they would kill every Lithuanian man or male adolescent, frequently putting the blame for these murders on the partisans.

Suslov's Speech at the 4th Plenary Meeting of the Lithuanian CP

A large percentage of the educated and professional Lithuanians fled the country in 1944. "The intelligentsia that remained in Lithuania was very small in numbers. Yet Stalin decided to destroy it. The fourth plenary meeting of the Central Committee of the Lithuanian Communist Party was convoked on December 27, 1944, with the purpose of legalizing the genocide of the Lithuanian people. Here Suslov delivered a speech whose excerpts he did not dare to include in his collected writings 28 years later. Recalling Stalin's words that the 'border areas do not easily submit themselves to destruction' (a frequent complaint of the Russian tsars as well), Suslov quoted Lenin, who urged that it was better 'to apprehend hundreds of traitors, slap them into jail, and sometimes even to shoot them dead, instead of waiting until they start shooting . . .' By falsifying historic facts, Suslov asserted that the LLA (Lithuanian Freedom Army) was created according to the instructions of the German Gestapo . . . and in many cases was directed by German officers." In the plenary meeting, Suslov unequivocally accused Lithuanian Communists of their so-called liberalism in the struggle against the Lithuanian national resistance: "The party organization, from the Central Committee of the Lithuanian Communist Party to the primary party organizations, should be reminded that it must demonstrate a Bolshevik intolerance of bourgeois nationalists, including those who have Party membership cards in their pockets."

Suslov—Intiator of Mass Murder

It is difficult to establish the extent of crimes committed in Lithuania. The underground appeal issued on the occasion of Victory Day claims that of the 540,000 inhabitants of Lithuania murdered during 1940-1950, one-half perished in the period after May 9. More than 10 percent of the entire population was deported to Siberia. Mikhail Suslov was the initiatorof all those murders and deportations.

The Second Hangman

"The man who put down the revolt of 1863 in Lithuanian, Mikhail Muravyov, hanged, murdered, imprisoned, or deported to Siberia some 10,000 Lithuanians. For these merits the tsar made him a count. The Lithuanian nation 'baptized' him a Hangman. The number of Suslov's victims is 50 times greater. The new tsar of Russia gave him the title of socialist hero of labor and awarded him the order of Lenin and a number of other medals. The Lithuanian nation has been considering him for quite a long time as Hangman the Second!

"There Will be a Lithuania, but without Lithuanians" —Suslov

"There is widespread talk that, after the Fourth Plenary Meeting, in a close circle of like-minded individuals, Suslov had said: *'Budiet Litva, no bez litovcov.'* (There will be a Lithuania, but without Lithuanians.) When he left Lithuania in 1946, he was convinced that his dream was coming true. But the demonstrations in Kaunas and Vilnius ten years later showed that the Lithuanian nation had retained its vitality. He received proof of it when he came to Lithuania in July, 1960. On the day of his arrival, a new

(Continued on Page 20)

BALTIC APPEAL FOR NUCLEAR-FREE ZONE

One of the most interesting memoranda that have reached the West is an appeal from dissident intellectuals in Estonia, Latvia, and Lithuanian—to include their Baltic republics in any Nordic nuclear-free zone. The open letter was signed by 38 Balts last October. It is addressed to the Leaders of the Governments of the USSR, Iceland, Norway, Denmark, Finland, and Sweden, concerning the Establishment of a Nuclear-Free Zone in North Europe. The text:

"The peoples and Governments of North Europe are at present considering various aspects of the idea of establishing a nuclear-free zone in North Europe, expressed by the Chairman of the Supreme Soviet of the USSR. Herewith we propose to supplement the above idea by including the Baltic Sea and the Baltic countries—Estonia, Latvia and Lithuania—in the above mentioned nuclear-free zone.

The extension of the nuclear-free zone to the Baltic Sea and to the Baltic countries would be logical because the area in question is actually a part of North Europe. Moreover, this would render a possible future treaty all the more important because it would be a brilliant example of an equal and balanced disarmament. The extension of the nuclear-free zone to the Baltic Sea and to the Baltic countries would also be in the interests of the small Scandinavian and Baltic nations, more particularly by contributing to their future survival.

The Baltic nations have paid dearly for the big-power conflicts. Their sufferings were particularly deep during the Second World War when the front passed twice over their territories. Here it must be emphasized that the Governments of the independent republics of Estonia, Latvia and Lithuania made every effort to avoid involvement in the big-power conflicts. The Baltic nations know, too, that the leaders of the big-powers at that time ignored completely the wishes, the fate and the opinions of the Baltic peoples when they divided the Area into their spheres of influence. A drastic example of this is the Pact of August 23, 1939, between Nazi Germany and the USSR, and its secret appendix which has not been published in the USSR to this day.

Because of the above, we consider it extremely important to devise guarantees which would help ensure the survival of small nations in case of possible big-power conflicts. We consider it natural and acceptable to all nations that an agreement concerning a nuclear-free zone in North Europe would ban the production and stationing of nuclear weapons, as well as the stationing and movements of any means [ships, aircraft, missiles] designed to carry nuclear warheads, in the appropriate territories of the High Contracting Parties and in the Baltic Sea.

We hope that the NATO and the Warsaw Pact Powers will be able to guarantee the ban on nuclear weapons in the nuclear-free zone in North Europe, including the Baltic countries. Such a ban on nuclear weapons in one area would be an important step towards the fulfilment of the greatest expectation of mankind—A COMPLETE DISARMAMENT."

(Background: Retired Finnish President Urho Kekkonen suggested in 1963 that neutral Finland and Sweden and NATO members Norway and Denmark should be free from nuclear weapons in peace and war. The other Nordic nations responded positively to the idea but called for the heavily-armed Soviet Kola Peninsula to be included in the proposed zone.

Last June Brezhnev hinted for the first time that Moscow might be willing to include some of its territory in a Nordic nuclear-free area. But the incursion of a Soviet submarine, probably carrying nuclear weapons, into Swedish territorial waters last October undermined Scandinavian confidence in the Moscow-backed idea.)

[*From BATUN, March 8, 1982*]

CONFISCATED WORK REVIEWED IN LITHUANIAN SAMIZDAT

A scholarly work on atheism has been reviewed in a Lithuanian samizdat publication recently smuggled to the West.

Spiritual Genocide in Lithuania by Vytautas Skuodis was confiscated by security agents during a search of the author's home in Vilnius, the capital of Lithuania, on November 24, 1979. American-born geologist Vytautas Skuodis was arrested a few months later and sentenced to seven years strict regime labor camp and five years internal exile for "anti-Soviet agitation and propaganda."

According to the reviewer, K. Svitrys of "The Dawn," *Spiritual Genocide in Lithuania* is a serious, objective, well-argumented and scholarly work. It analyzes propaganda in Lithuania from 1940-1976. The 222-page work relies on statistical and bibliographic method to survey the promotion of atheism in Lithuania.

According to Skuodis, 1781 of the 2141 atheist authors compiled in his list, are of Lithuanian origin. One chapter in his bo ok supplies biographical information on the most prominent advocates of atheism. They come from varied backgrounds and fields of specialization, ranging from physical education to chemistry.

The reader is even acquainted with some of the propagators of atheism in pre-war times, who fell silent when the Soviets occupied Lithuania—when conditions were seemingly favorable to their views. They were nevertheless at odds with Soviet atheism, which subordinated all to the Communist Party. The purpose of the pre-war freethinker philosophy in Lithuania was to establish separation of church and state and to secularize society. For Soviet atheism, the struggle against religion was only part of the program. Freethinking atheism was too democratic for the Communists, since it believed in freedom of conscience.

The oldest target of atheist indoctrination, according to Skuodis, is the clergy. For obvious reasons, the Soviets have consistently sought to reduce its size and influence. Skuodis notices that media attacks on priests are largely concentrated in regional Party papers. According to Skuodis, anti-clerical propaganda comprises one-third of all atheist publications. In addition to the "what," Skuodis lists the "why" for this policy:

1. To paralyze the pastoral activism of the most able priests.
2. To attack their personal integrity without fear of public uproar, since regional papers are unavailable to the mass Lithuanian populace as well as to the West.
3. To implement atheist propaganda against the clergy on a systematic basis.

Such topics as divorce, alcoholism and venereal disease receive minimal attention in the Soviet press, according to the statistics in Skuodis' book. Religion is portrayed as the evil of evils by the state media. Skuodis
evil of evils by the state media. Skuodis shows drunkeness 80 times more hazardous than criminal offenses by minors and 166 times more threatening than hooliganism. He notes that authors of atheist works often neglect to write about the real problems of the community.

The reviewer recommends publication of a more popular version of Skuodis' dissertation-like work. He asserts that the title of the book, *Spiritual Genocide in Lithuania,* is inaccurate. The concept of spiritual genocide, according to the reviewer, encompasses not only anti-religious propaganda, but also the falsification of a nation's history along with the destruction of its language via russification. Svitrys suggests that these areas not covered in Skuodis' book be analyzed in future works.

The author of *Spiritual Genocide in Lithuania,* Vytautas Skuodis, is incarcerated in Barashevo, a Mordovian labor camp.

. . . A THIRD ROAD

(Continued from Page 18)

fy it with bourgeois aspirations has been dictated by political goals . . . of social-imperialism and the new colonialism; such an attempt merely discredits socialism. Therefore we must boldly raise the flag of independence . . . The idea of independence . . . has been alive among the Lithuanian people for centuries . . . Now we must give the widest possible circulation of the slogan of independence among the masses . . . It's not the seekers of independence who dig a grave for the Lithuanian nation, but those who deny it, who reject the possibility that the yearning for freedom and the centuries-long national aspirations can be embodied under the conditions of socialism.

". . . The road of independence is actually not the third, but the only road that would protect us from the danger of destruction."

. . . MIKHAIL SUSLOV

(Continued from Page 19)

demonstration took place in the Kaunas Sports Hall during the boxing championships of the USSR. During it the militia killed four youths and injured more than a dozen. The cars of Suslov's retinue were held up by the funeral procession, with the caskets of the murdered youths in front. Indignant about the bad manners of the citizens of Kaunas, Hangman the Second immediately requested a plane and flew away (although he could hardly stand traveling by plane), thus missing a festive reception . . . and a visit to the song festival. Suslov paid two more visits to Lithuania. Both times . . . the Vilnius railway station was cleared of all passengers. No Russian tsar ever received such close protection . . ."

KGB Deputy Chief Attacks Religious and Patriotic Movement

A warning against the designs of western intelligence and the activity of the Lithuanian religious and patriotic movement was sounded by one of the top KGB officials in Lithuania. Writing in the CP monthly *Komunistas* (No. 11, 1981) H. Vaigauskas, Deputy Chairman of the KGB in Lithuania, says that the "enemy intelligence services . . . sometimes succeed in enmeshing our citizens in their nets." The main purpose of his article, titled "Fostering Conviction, Raising Political Watchfulness—a Topical Contemporary Task," is to portray the members of the Lithuanian religious and patriotic movement as sinister tools of western "imperialism."

Vaigauskas charges that the "enemy is trying to use religion as a weapon of anti-communism . . . The enemies of socialism are assigning a special place to the Catholic Church and are making an all-out effort to transform it from an organization designed to satisfy the religious needs of the faithful into a political force, which would assist the disruption of the socialist society from within." According to the KGB official, "some Catholic priests . . . try to propagate inimical anti-Communist aims. Exploiting the potentialities of the Church and the assistance of religious fanatics, they try to propagate the idea that the Church alone is the foundation of the national consciousness of the Lithuanian nation and the guardian of its moral principles, while all the negative social phenomena are the result of atheist education.

The KGB Deputy Chief singles out the Revs. Svarinskas, Tamkevicius, Kauneckas (all members of the Catholic Committee of the Defense of Believers' Rights, which Vaigauskas does not mention by name) and "some others" who "viciously slander the Soviet government from the pulpit (and beyond it), urge the faithful to avoid working for society, to keep their children away from pioneer and Communist youth organizations, and slander the representatives of State organs and social organizations." These priests, Vaigauskas says, are primarily concerned not with the satisfaction of religious needs, but with "raising distrust with the policy of our party and State, and creating conflict situations, which are subsequently presented as facts of the violation of the believers' rights and of the persecution of the Church.."

Vaigauskas suggests that the "scientific atheistic propaganda" should be "more active in unmasking the anti-constitutional activity of such servants of the Church." He accuses some Western correspondents of trying to contact family members of convicted dissidents and to involve them in "anti-Soviet activity." Vaigauskas concludes his report with a fulsome praise of the KGB, whose agents, he says, "protect" the Soviet people and perform a significant "prophylactic" function.

The tone of Vaigauskas' article and his accusations may herald a new wave of persecutions in Lithuania.

The Darius-Girenas Stamp

The Philatelic Society, members of the Lithuanian Chamber of Commerce, Knights of Lithuania, American-Lithuanian Roman Catholic Women's Alliance and many other Lithuanian organizations and individuals are, encouraged by the Lithuanian American Council, sending petitions to the Citizens Stamp Advisory Committee (c/o U.S. Postal Service, Washington, D.C. 20260) and to the Honorable William F. Bolger, Postmaster General of the United States, Washington, D.C. 20260 asking that, on the 50th anniversary of the tragic death of pilots Steponas Darius and Stasys Girenas, American veterans, who in a small plane crossed the Atlantic Ocean in 1933 and crashed in Germany, a stamp be issued in their honor.

NEWEST BOOKS IN ENGLISH

Under the Sword of Damocles, a novel by Anatole Kairys. Published by Lithuanian Literary Associates. Translated from Lithuanian by Nijole Grazulis, 252 pages. Price $10 plus $1 postage.

Prašome taupyti pas mus —

St. Anthony
Savings & Loan Association

Joseph F. Gribauskas
Executive Secretary

Main Office
1447 South 49th Court, CICERO, IL 60650 • Sub. 656-6330 / Chicago — 242-4395

Naujai atidaryta skyrius:

10 S. 660 Route 83 (at 92nd St.)
Willowbrook, Illinois 60521

(312) 789-0777

CATHOLICS IN SOVIET-OCCUPIED LITHUANIA

Published in Soft-Cover

Is Available from:

LITHUANIAN CATHOLIC RELIGIOUS AID

351 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

Price: $2.00 Per Copy

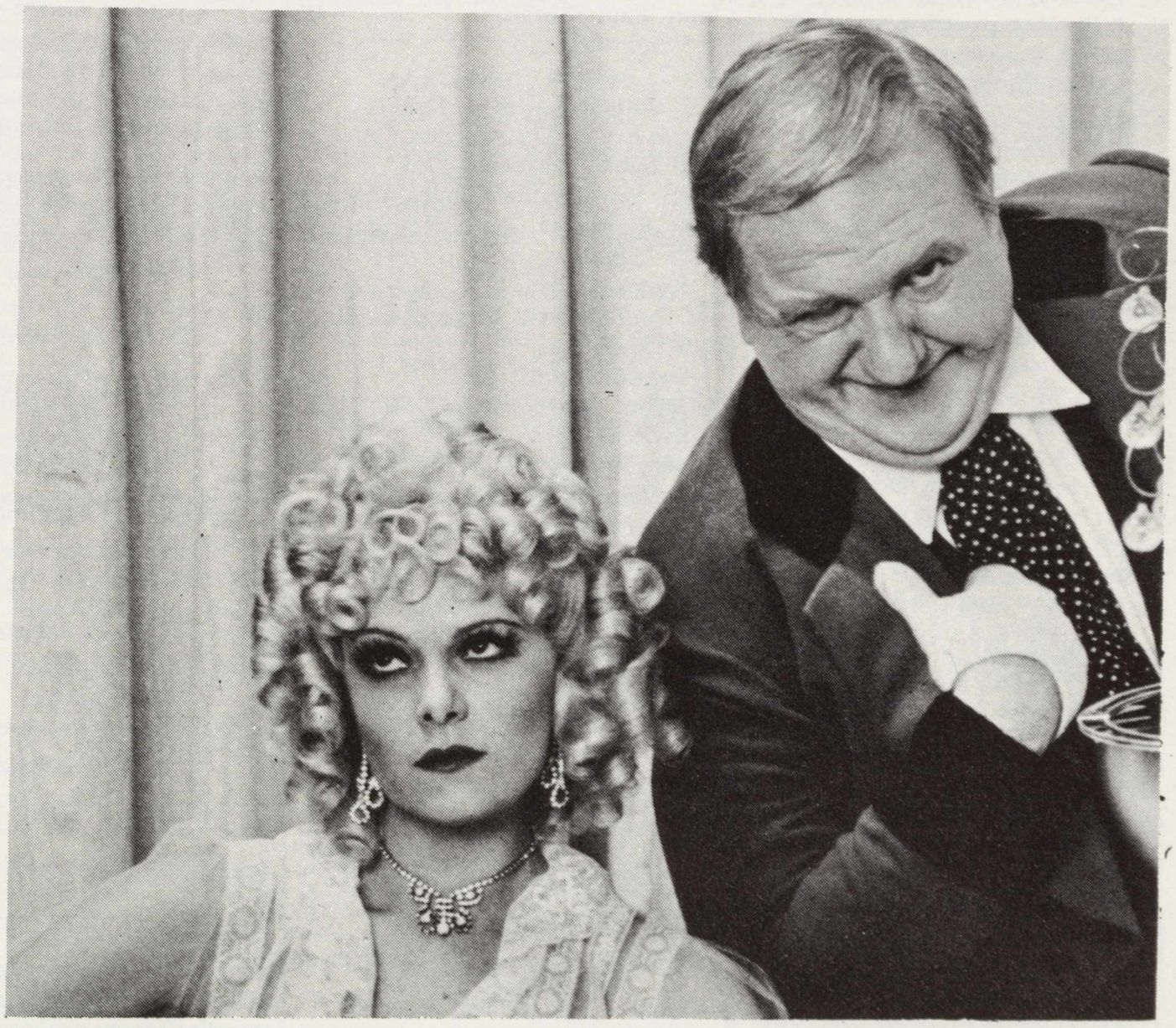

There was no love lost—but lots of laughs found—when the sizzling Mae West (Ann Jillian) met the bubbling W. C. Fields (Chuck McCann). The life and loves—and hates—of the legendary lady came back to the screen when the ABC Television Network presented "Mae West" on "The ABC Sunday Night Movie" on Sunday, May 2, 1982. Ann Jillian was a delight to watch in her portrayal in the title role.

Juratė Nausėdaitė-Ann Jillian filmoje "Mae West" vaizdoje Mae West rolę su Chuck McGann, kuris vaizduoja komedijantą W. C. Fields. Filma buvo rodoma ABC televizijoje sekmadienį gegužės 2-ra dieną.

—ABC Photograph

GARBES PRENUMERATOS

V. Alantas, Detroit, MI
P. Aras, Santa Monica, CA
Peter Atkočiūnas, D.D.S., Cicero, IL.
J. Z. Agustinius, Illinois
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA.
Inž. Peter Baltran, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
G. Balukas, Oak Lawn, IL
Rev. A. Bertašius, San Elizario, TX
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
Dr. John Bernotavicz, Barrington, IL
D. Brazdžionis, Los Angeles, CA
Juozas Briedis, West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
H. Bruszauskas, Vokietija
Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH
John Čiurlionis, PA
H. Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA
A. Devenienė, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
A. Dičius, Santa Monica, CA
Alg. Didžiulis, Bogota, Colombia
Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
Alg. Dudaravičius, Edmonton, Canada
J. Dženkaitis, Glendale, CA
A. Galdikas, Brentwood, CA
Bronė Gajauskienė, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
K. Galiūnas, Santa Barbara, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
E. ir L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
J. P. Kairys, Brocton, MA
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk, San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA. A. K.
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. A. Laucius, Chicago, IL
M. M. Lietuvnikas, Orlando, FL
J. Lukas, Orange CT.
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto, Ont., Canada
Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
A. M. Macarus, Hagar Shores, Michigan.
A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA
G. Mažulienė, Santa Monica, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
Al. Mogenis, Quincy, IL
A. Musteikis, Fallon, NE
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
Jonas Putna, Cardiff, England
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, Santa Monica, CA
K. R. Razauskas, Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Rev. A. Sabas, Ont., Canada
Kun. Paul Sabulis, Waterbury, CT.
O. C. Šadeika, Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
Apol. Sajus, Santa Monica, CA
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
J. Švedas, Cicero, IL
Dr. V. B. Sky,
Inž. J. Talandis, Palos Verdes, CA
Juozas Truškauskas, Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
A. Valavičius, Chicago, IL
S. P. Vaičaitis, PA
K. Vanagas, Vancouver, B.C., Canada
Inž. V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.
Dr. P. Žemaitis, Conton, MI

AUKOS

Po $50—J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y., E. Jonušas, Omaha, Neb.

Po $25—Daumanto Šaulių kuopa, Los Angeles
L. Bajorūnas, B. Lukas.

Po $10—T. Tallat-Kelpša, R. Cibas
A. Mikulskis, A. Dilkus, A. Daukantas

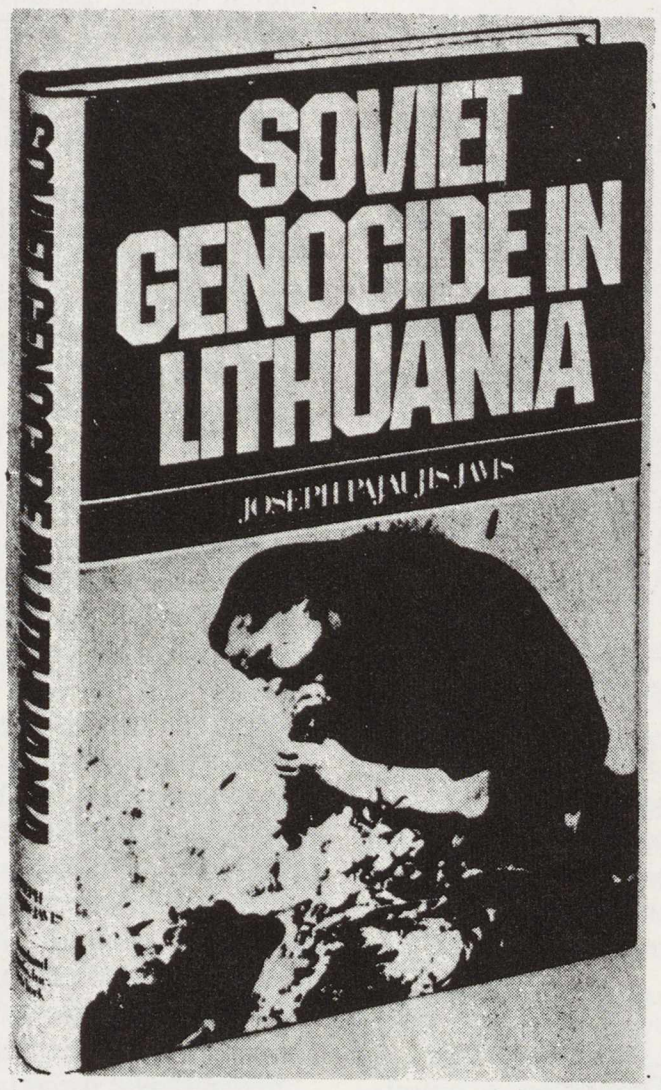

Soviet Genocide in Lithuania, by Joseph Pajaujis-Javis, Ph.D. Manyland Books, Inc., New York, 1980, 246 p. $12.00 postpaid.

"Sphere of influence" has been and is the name of the game in international affairs. One method is the threat of or the perpetration of genocide. The latter method has been a tactic of the Soviet Union against the previously independent country of Lithuania since 1940. . . . This volume is . . . good enough to make your blood boil."

—*Best Sellers:* The monthly book review, September 1981

"Dr. Pajaujis-Javis was a prominent Lithuanian politician and a member of its parliament long before the Soviet take-over, and fortunately managed to escape to the United States . . . His book . . . is a carefully researched and meticulously documented account of Soviet atrocities in his native land . . . In his accounts of the lives of Lithuanian deportees in the Russian forced-labor camps, he has given us what is unloubtedly the most graphic and detailed pictures of these places outside Solzhenitsyn's volumes of *The Gulag Archipelago.*

—*The Catholic Rexiew.* Baltimore, July 17, 1981

This book is available by writing to this publication, or to:

Lithuanian National Foundation, Inc.
P.O. Box 21073
Woodhaven, N.Y. 11421

BALTIC BAKERY

Juozas ir **Aldona Ankai** — savininkai

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60609 ..... Telef. (212) LA 3-1510

——ir——

2616 West 69th Stree, Chicago, IL 60629 .... Telef.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!—

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui**—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

ANGLIJOJE

Bradford, York — Kun. J. Kuzmickis

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:0 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00 plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Hollywood, CA 90029

LIETUVIU RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų** girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN-1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka

302 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Monday through Friday 4:00-4:30 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.
Visos programos is WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
2056 CNB Bldg., Detroit, Mich. 48226
WMZK–AM banga 1400
pirmadienį, trečiadienį, penktadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro.
Programos ved. **Algis Zaparackas,** 4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549–1982. Albertas Misiūnas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209, tel. 841–3026.

HARTFORD, CONN.
"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd, Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas šešt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 8-9 v.v., 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos
kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89.5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaišienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.
DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rute Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas
Sekmadieniais 8-9 val. vak.
Ved. Viktoras Vaitkus
10 John St., Waterbury, Ct. 06708
Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel. (416) 275-3134

ROMA, ITALIA
ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresos: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti
"Lietuvių Dienų" prenumeratą 1981 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — —$20.
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
Lietuvių Dienos
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA. 90029

ANN JILLIAN MAE WEST VAIDMENYJE